

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР.

№ 5 (1642) П'ятарак, 16 студзеня 1962 года. Цана 4 кап.

УПОРАВЕНЬ З ВЯЛІКІМІ ЗАДАЧАМІ

У пачатку лютлага адбудзецца IV з'езд кампазітарскай арганізацыі рэспублікі. Як лепш падрыхтавацца да яго, якія творы павіны быць уключаны ў праграму з'ездаўскіх канцэртаў — пра гэта ішла гаворка на адкрытым партыйным сходзе ў Саюзе кампазітараў БССР.

За апошнія два гады беларуская савецкая музыка папоўнілася новымі творами розных жанраў: оперы Ю. Семянякі «Калочная ружа», балетам Я. Глебава «Мар», буйным сімфанічным палатнамі і невялікімі інструментальнымі п'есамі, рамансамі, песнямі. Аднак сакратар праўлення Саюза І. Нісненяк паведаваў на сходзе, што лямбурецкі паказав на з'ездзе дзве канцэртныя праграмы, у якіх уважліва чатыры новыя сімфоніі, чатыры увертуры, многа твораў харавой, камерна-інструментальнай і вакальнай музыкі, лепшыя ўзоры песеннага і эстраднага жанра, а таксама музыка для дзяцей і аб'еднае. Большасць новых твораў, што прагучаць у дні з'езда, створаны беларускімі аўтарамі да гістарычнага XXII з'езда КПСС і адлюстроўваюць вобразы сучаснікаў.

Спраўды, нашы кампазітары імкнуцца ісці ў нагу з жыццём, упораваць з тымі вялікімі задачамі, якія паставіла перад усімі работнікамі ідэалагічнага фронту новая Праграма нашай партыі. Аднак яшчэ не ўсе творы вылучаюцца высокім майстэрствам, глыбінёй думак і шырокаю папулярнасцю. Іншы раз ім не хапае прыгажосці мелодычнай новы, шырокай даступнасці слухачам.

Вось чаму праўленне Саюза выразна не выносіць ніводнага буйнага музычнага твора на з'езд, перш чым яны не будуць выкананы ў звычайных адкрытых канцэртах напярэддні з'езда, пакуль грамадскасць і музыканты па-сапраўднаму іх не азнаяцца.

Ды і як можа быць інакш! Трэба ж улічваць, што з'езд складаецца не дзеля адных кампазітараў, музыкантаў і гасцей з братніх рэспублік. У яго рабочыя могуць і павіны абавязкова прыняць удзел імяцілікія слухачы, для якіх і пішацца музыка і якія па сутнасці з'яўляюцца галоўнымі ўдзельнікамі ў гэтым творчым працэсе. А таму ў з'ездзе ўключаны не ўсе, што трапілі пад рукі, не ўсе музычныя навіны без разбору, а толькі самыя лепшыя, высокамастацкія і добра падрыхтаваныя да выканання творы, па якіх можна меркаваць, ці зрабіла беларуская музыка крок наперад у параўнанні з мінулым.

Мы падзяляем слушнаму заўвагу Ю. Семянякі, выказаную ім на партсходзе, адносна таго, што неабходна не проста правесці паказ твораў, а пасля стараннага адбору наладзіць у дні з'езда сапраўдныя канцэрты, якія прынеслі б масавому слухачу вялікае эстэтычнае задавальненне.

На жаль, некаторых нашых кампазітараў не вельмі хваляе, з

якімі дасягненнямі прыйдзе беларуская музыка да з'езда, і які рэзананс яна атрымае сярод шырокіх працоўных мас. Асобныя аўтары больш заклапочаны ўладкаваннем асаблівых творчых спраў, іх творы лёгка саваёй музыцы. Гэтыя аўтары, якія не паспелі своечасова скончыць у вызначаны тэрмін сімфанічны творы, цяпер, калі да з'езда засталася даў за лішнім тыдні, толькі здаюць партытуры перанісчымкам нот і дамагаюцца абавязкова ўключэння сімфоній у канцэртны праграмы.

Часта кампазітары скардзяцца на кіраўніцтва Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР за няўважлівае стаўленне да іх новых твораў, на разгучанне якіх выдзяляецца вельмі мала рэпетыцыйнага часу. І раптам сам кампазітар, які ў першую чаргу зацікаўлены ў дабраякаснай і сур'ёзнай адпрацоўцы ў аркестры ўсіх частак сімфанічнага твора, уручае яго ў рукі дырыжора з вальмім спазненнем. Такім чынам, аўтары даюць філармоніі зацэпку, каб у выпадку недасканалага выканання твора спадзяцца на недахоп часу для яго разгучання.

Многія выступаючыя на партыйным сходзе прапанавалі вылучыць аднаго асоб ад праўлення Саюза, які б сачылі за якасцю падрыхтоўкі канцэртных праграм, асабліва ў Дзяржаўным сімфанічным аркестры БССР. Гэта бадаў што слуханна прапанова, і яе варта падтрымаць. Тым падстаўнікі кампазітарскай арганізацыі, якія будуць адказваць за падрыхтоўку канцэртных праграм, павіны дабіцца ад філармоніі, каб быў складзены графік рэпетыцый новай беларускай музыкі і каб ён дакладна выконваўся. Тое ж самае адносіцца і да іншых творчых арганізацый, і да салістаў.

Справа гонару кожнага мастацкага калектыву, кожнага індывідуальнага выканаўцы — прыкласці ўсе намаганні да таго, каб прыйсці да кампазітарскага з'езда ва ўсеабарэненні і дастойна прадставіць на ім творчасць нашых аўтараў, дасягненні беларускай музычнай культуры.

НЕСПАКОЙ НАМ ДА ДУШЫ

Іх выбралі сябры-камсамольцы на сваіх канферэнцыях. Чым вызначыліся гэтыя, часам непрыкметныя юнкі і дзяўчаты, што збіраюцца 17 студзеня ў сталіцы рэспублікі на свой камсамольскі з'езд?

Вось пазнаёмся, калі ласка, з некаторымі з іх.

ПІСЬМО на завод прыйшло з Гомельскай вобласці. Надзя Палішак пісала: «Я хачу працаваць на заводзе, хачу прынесці больш карысці нашаму грамадству сваёй працай. Дапамажыце мне, таварышы, уладкавацца на ваш завод. Працы я не боюся ніякай. Зайздросці тым людзям, якія ствараюць цудоўныя машыны і станкі. Я сама хачу іх ствараць».

Пісьмо, калі гаварыць шчыра, не зусім звычайнае. Не ўсе аднолькава сустралі яго і ў Мінскім мотавалазаводзе. Знайшліся і такія скептыкі, што казалі: «Ну, вядома, у горад дзяўчыны захацелі». Далі працягчыце пісьмо і Марыі Яфімаўны, кіраўніцы бригады камуністычнай працы.

Марыя ў адказ ад скептыкаў убачыла да скупым радкамі вялікую чалавечую мару, цудоўнае ўмяненне маладой дзяўчыны прынесці яе мата больш карысці сваёй Радзіме. Мотчыні забрала Марыя пісьмо з сабой. У той жа дзень бригада ўважліва яго абмеркавала і паставіла: прыняць Надзю Палішак у бригаду, дапамагчы ёй авалодаць спецыяльнасцю. А раз паставіла бригада Марыі Яфімаўны, так і будзе. Не было яшчэ ніводнага выпадку, каб яна не выканала свайго рашэння.

Так было, калі дзяўчаты рашылі ўзняць і паставіць на правільны шлях неапуналетняга Алега Макаравіча і дабіліся свайго. Так было, калі да бригады звярнуўся з просьбай інвалід Айчынай вайны Усевалд Яўгеневіч Мігай. Дзяўчаты самі зрабілі яго калексу, залічылі Усевалда Яўгеневіча ганаровым членам сваёй бригады, з'ездзілі да яго ў госці. Члены бригады, выбарачы Марыю на камсамольскі з'езд, гаварылі:

— Ты ж там глядзі, раскажы пра нашу бригаду. Можна, каму будзе карысны і наш вопыт. Камунізм жа нам будаваць разам...

Марыя — чалавек сілпы. Пра сябе асабіста яна нічога не раскажа, хаця і працуе вельмі добра і брыгадай кіруе таксама. А вось пра сваю бригаду яна расказвае з задавальненнем. Тым больш, што ёй ёсць аб чым расказаць.

ЯНЫ абодва выступалі на камсамольскай канферэнцыі. У абодвух, як гаворыць, «накіпела» на сэрцы. І абодва гаварылі пра адно і тое ж — аб камсамольскай інцытыўце, аб гэтым яркім агенчыку, які ішчэ дзе-нідзе не гарыць, а тлее. Але гаварылі па-рознаму. Анатоль Рабкоў, намеснік сакратара камітэта камсамола шклозавода «Нёман», раскрытыкаваўшы сваіх таварышаў па камсамольскай рабоце, прыйшоў да сумнага вываду: «Нейкая бязынцытыўная моладзь пайшла». На рэпліку з залы: «А што зрабілі канкрэтна вы?» Анатоль развёў рукамі:

— Я? А якая ж мая справа? Другі, Аляксандр Амялешка, нікога не абвінавачваў «наогул». Яго прастыя, шчырыя словы пераконалі больш, чым неанакрэтныя абавязанні Анатоля. І ўсе, хто сядзеў у зале канферэнцыі, разам з Аляксандрам Амялешка не проста гаворыць прыгожыя словы, а душой хваляе за камсамольскую работу.

Аляксандр — старшыня класа «Чырвоны сцяг» Ашмянскага раёна.

Колькі абавязкаў у старшыні класа? Наўрад ці зможа хто канкрэтна адказаць на гэтыя пытанні. Паспрабуй, пералічы іх, гэтыя абавязкі! Ну, а камсамольскімі справамі старшыня абавязаны займацца? Задаўце гэтыя пытанні каму-небудзь са старшын класаў. Бадай, здзіўлена чалавек. Скажа: «Толькі камсамольскіх спраў мне не хапала». А Аляксандр не здзіўляецца. Адажа чэўра: «Так, абавязаны старшыня займацца і камсамольскімі справамі, тым больш, калі ён сам камсамалец ці камуніст».

Аляксандр з гонарам носіць на грудзях камсамольскі значок. Яму ўсяго 23 гады, але і пажылыя людзі ў раёне паважаюць гэтага гарагата юнкі.

Вось чаму і тады, на абласной камсамольскай а і канферэнцыі ў Гродна, не адмаўнуўся Аляксандр ад шматлікіх запісак з пытаннямі. «Мяне гэта не датычыць», а горада пачаў разам з дэлегатамі абмяркоўваць хваляючае пытанне: што зрабіць, каб камсамольскі а е жыццё бурліла, каб адцягнуць увагу моладзі ад

царквы і касцёла. Нічога дзіўнага — Аляксандр ніколі не быў абыякавым чалавекам.

На гэтай жа канферэнцыі яго выбралі дэлегатам на XXII з'езд камсамола Беларусі. Калі было названа яго прозвішча, камсамольцы з Ашмянскага раёна задаволены пераглынулі: дастойны чалавек будзе прадстаўляць іх камсамольскую арганізацыю на з'ездзе!

ДЭЛЕГАТАМ на камсамольскі з'езд ад Баранавіцкай вобласці выбрана Марыя Кірэй, Марсортэца. Прашу Марыю расказаць аб сабе, Яна паціскае плячымі:

— Ніякіх заслуг, ніякіх талентаў у мяне няма...

Ёсць у Марыі талент, ды яшчэ які. Яна вельмі любіць тэхніку, захапляецца рознымі машынамі.

Вядома, любіць тэхніку — гэта яшчэ не праўленне таленту. Але Марыя не проста захапляецца тэхнікай, яна імкнецца як мага больш даведацца аб ёй, як мага больш умець. Гэтая цудоўная рыса нарадзілася ў Марыі яшчэ тады, калі яна вучылася ў рамесніцкім вучылішчы ў Брасце. Ужо тады сяброўкі гаварылі: «Нашай Марыі больш за ўсіх трэба». А яна ў той час заанкавала вучылішчы і завоучыла дзясцігодку адначасова. І дабілася свайго — атрымала атэстат сталеці і дыплом швей-матары-сткі.

Прайшоў некалькі месяцаў, і ў кішні Марыі з'явіўся новы дакумент — правы шафёра трэцяга класа. А ў аматарскім радзільняцкім асявола спецыяльнага радзіста. Цяпер Марыя рыхтуецца да наступлення ў электратэхнічны інстытут.

Цудоўны Марыі талент не дае ёй спакою і на рабоце. На фабрыцы вялікім дасягненнем лічыцца, калі работніца авалодае чатырма-пяціцю працэсамі. А Марыя ў сваім цоку авалодае ўсімі працэсамі. Любоўю сваю сяброўка яна можа змяніць і любы момант.

РАСЛА дзяўчынка, як тысцячы іншыя. Вучылася ў школе, з сяброўкамі «сакрэцічала» па душах, бегала ў Палац піянераў на розныя рэпетыцыі. Дзяўчынка як дзяўчынка. Але калі даводзілася ўдзельнічаць у тэатры, дарослыя заўважалі, якое незвычайнае хваляванне было напісана на іе твары. «Буду балерынай» — так сказала яна яшчэ тады, калі нехта з дарослых жартаў (бо што ж сур'ёзнага можа сказаць такая маленькая дзяўчынка!) задаў ёй

Артыстку Тэатра імя Янкі Купалы, дэлегата XXII з'езда камсамола Беларусі Лілію Давідовіч, распячыць вельмі адказна — Лілія рыхтуе ролю Марыі ў спектаклі «Жывы труп».

Фота Ул. КРУКА.

звычайнае пытанне — кім будзе? «Буду!» — чэўра гаварыла сабе Эла, калі ў яе што-небудзь не ладзілася ў танцавальным гуртку Палаца піянераў, дзе яна была самай актыўнай удзельніцай і пазней, у Мінскім харэаграфічным вучылішчы.

І вось Эла Талмачова залічана ў балетныя калектывы Беларускага дзяржаўнага ардапа Беларускага тэатра оперы і балета. Эла добра разумее, што гэта толькі першы адна прыступка да здзяйснення іе мары. А мары кліча наперад. Эла разумее, што для таго, каб дабіцца свайго, трэба настойліва працаваць і вучыцца, вучыцца кожны дзень, кожную хвіліну. Так яна і робіць — вучыцца, трэніруецца, зноў вучыцца. Вольнага часу амаль не застаецца. А Эла ішчэ і сакратар камсамольскай арганізацыі опернага тэатра. Сябры заўважылі, што сакратар яна выдатны. Так яна і ёсць на самай справе. Па ініцыятыве камсамольскай арганізацыі, напрыклад, у оперным тэатры рэгулярна праводзяцца вечары-агляды майстэрства маладых выканаўцаў. Гэта стала ўжо традыцыяй. Многа іншых цікавых планаў і задум у камсамольскага ваяка.

ІХ ВЫБІРАЛІ сябры. 17 студзеня яны збіраюцца ў Мінску, а крыху пазней многія з іх педуць і ў Маскву, на з'езд ВЛКСМ.

Былі дэлегатам камсамольскага з'езда — вялікае шчасце і гонар. Але гэта таксама і адказнае даражэнне. І яны, гэтыя юнкі і дзяўчаты, выконваюць яго, як заўсёды выконвалі ўсе заданні і даручэнні.

В. РАМАНОВА.

ПІСЬМЕННІКІ ПРЫШЛІ НА КАМБІНАТ

Сардэчна думка звязвае рабочыя Мінскага намыловага камбіната з беларускімі пісьменнікамі. Днямі ў госці да рабочых камбіната прыйшла вялікая група беларускіх пісьменнікаў. Многія з іх тут ужо не ўпершыню. Пісьменнікі пазнаемліліся з рабочымі камбіната, з працэсам вытворчасці, у час перапынкаў у розных цэхах працягані і пазы выступілі з чытаннем твораў і расказалі аб сваёй рабоце і планах. Тут жа быў арганізаваны продаж кніг гасцям.

А я хачу б мець на ўспаміну імя гаворыць малады работнік І. Грамовіч, — ды, на жаль, вашы кнігі ўжо няма.

Пісьменнік вымае з кішні асабісты экзэмпляр і падпісвае яго. Дзяўчына шчыра дзякуе.

А вось да пэста І. Сірыпкі падыходзіць дзве работніцы. Гэта яго былыя вучанцы К. Грамадская і Н. Верасюшчык. Яны не чап да яго чытаць і ў школе, дзе працаваў пэст наступнікам.

Пісьменнік і чытае, і падпісвае.

Спеліталь, які паказаны па тэлеканале, з'явіўся новай сустрэчай літоўскага гледача з палюбімым ім тэатрам Беларусі.

У гэтых «Чырвоны чытацкі», якія выходзілі ў Вільнюсе на польскай мове, надрукаваны верш Анатоль Астрыні «Гітлі сонцу» ў перакладзе В. Аляшэўскага.

У гэтых «Ціска» надрукаваны верш Антона Вялічка «Намуніста». Яго пералаў на літоўскую мову пэст Я. Матулявічус. Аб сустрэцы літоўскіх і беларускіх пісьменнікаў у калектывах у вясціху Лебуніца Кельайнскага раёна Літоўскай ССР расказвае А. Жамойціч у раўнянай газеце «Тарпінскі неяс». Канцэртнае Ансамбля песні і танца Мінскай вобласці ў літоўскім горадзе Швенчоні прысвечаны артысту Вр. Паберыніс у газеце Швенчонскага раёна «Жывайце».

Вільнюс. С. ЛІРАВА.

БРАТНІЯ СУВЯЗІ

Перагортваючы перыядычныя выданні Літоўскай ССР за апошні час мы, як заўсёды, знаходзім не мала цікавых матэрыялаў аб культурных сувязях нашай рэспублікі і Братняй Беларусі.

Нядаўна ў газеце «Савецкая Літва» быў надрукаваны артыкул Г. Мінашюнаса «Учора на бланкітным з'ездзе». Яна прысвечана пэсе І. Шамякіна «Вячэрні блуднічы» і каляганіма ў вясціху Лебуніца Кельайнскага раёна Літоўскай ССР расказвае А. Жамойціч у раўнянай газеце «Тарпінскі неяс». Канцэртнае Ансамбля песні і танца Мінскай вобласці ў літоўскім горадзе Швенчоні прысвечаны артысту Вр. Паберыніс у газеце Швенчонскага раёна «Жывайце».

Вільнюс. С. ЛІРАВА.

Мінск. Трэцяя чарга будовы Ленінскага праспекта (раён аэрапорта). Фота У. Марцэвікі.

Чытачам знаёмы малады пэст Генезд Бурэўкін па вершам. Але мала хто ведае, што Бурэўкін — сакратар камсамольскай арганізацыі Беларускага радзё, член бюро Ленінскага райкома камсамола г. Мінска.

У радзёбуды, дзе дэлегат XXII з'езда камсамола Генезд Бурэўкін чытаў свае вершы, і зроблены гэты здымак.

ЗНОЙДЗЕНАЕ І ЗАНЯДВАНАЕ

З запіснай кніжкі работніка культуры

двары іх зоны чытаюць кнігу. На ўліку ў бібліятэцы больш трохсот чытачоў. Да кніжнага фонду адкрыты доступ. Усяго ў бібліятэцы каля чатырох тысяч тамоў палітычнай, мастацкай і сельскагаспадарчай літаратуры. Зрабілі выстаўкі кніг на тэмы: «У дапамогу механізатару», «Што чытаць кукурузаводу».

У пакоі агразаакабінета хутка пачнуцца заняткі, на якіх будзюць вывучаць перадавы вопыт у сельскагаспадарчым гуртку. Гуртком кіруе аграном калгаса Мікола Ярош.

Сумненні ў нас не было — гэтая сельская культасветустанова цікава вядзе сваю работу.

Вёска Расло сустрэла нас шэрай вуліцай новых дамоў. Адзін у адзін, з шырокімі вокнамі і зашкленымі верандамі. Насупраць гаманіліва маньеры, падключачы ішчэ к аднаму дому новую лінію электраперадачы. «Ішчэ навае будзе наваесце!» — падамуў я.

Шырокія высквы гасцінеч вёў нас далей. Хутка на гарызонце паказаліся тэлевізійныя антэны. Гэта — цэнтральная сыяліба калгаса «Запаветні Леніна».

Спінніліся ля клуба. Ён ішчэ ўскіслы будынак, але ў цэнтры вёскі звышаецца яго новае памішканне — калгас пабудоваў.

У клубе нашу увагу прыцягнула насенная газета «Ленінец». Вельмі ўжо трапіў ў вяршак мясцовы пэст высмейваў тых, хто любіць жыць за кошт працы другіх. Выявілася, што пачынаючы аўтарам з'яўляецца ўпаўнаважаны раённага аддзела міліцыі Іван Трайковіч. Сапраўды, вострую зброю выбраў сабе ўпаўнаважаны і ўме-ла карыстаецца ёю.

Калі мы адзяджалі, кінамаханік мясцовага стацыянара скардзіўся нам: — Панастанулі гэтыя тэлевізараў (сёння іх жа воем у вёсцы), дома перадачы глядзюць — план па кіно падрываюць!

Вось дзе сапраўды бяда. Трэба цяпер кінамаханіку быць больш уважлівым, лепш арганізоўваць сеансы, каб глядач ішоў у кіно. Яшчэ некалькіх мінут у дарозе, і мы падходзім да тыпавага будынка новага клуба калгаса «Светлы шлях». Тут жа рэжысёрскі праўленне калгаса і сельская бібліятэка. Перад уваходам — аля з дыяграмамі паказчыку росту

калгаснай вытворчасці за сямігодку.

Урадзайнасць збожжавых павялічылася з 7,2 да 15,6 цэнтнера з гектара, больш чым у два разы. Вытворчасць мяса на сто гектараў сельгасуладзюў складала да канца 1965 года 90 цэнтнераў. Надой малака на адну карову павялічыўся амаль на тысячу літраў. Гэта рубжыя сямігодкі.

А вось на калгаснай Дошы гонару — мааікі — правафланговыя сямігодкі, на якіх сёння раўняецца кожны калгаснік. Гэта — лепшая дзярка калгаса, Яніна Іванна Ішчак, якая надала больш трох тысяч літраў малака ад каровы. Перадавы механізатары калгаса — Станіслаў Часовіч, Браніслаў Круцько і іншыя.

Насупраць нам вышлі старшыня сельгасарэйлі Міхал Мінавіч Круцькоў. З якім гонарам аб'явілі з іх расказваў ён нам! Затым пазнаёміў з планам культурнага будаўніцтва калгаснай вёскі.

Вось тут пабудуем школу дзясцігодку, там — калгасную бальніцу. Гэта ўсё для нашых калгаснікаў — гаворыць кіраўнік.

Да канца сямігодкі цэлы сямігодкім гародак вырасць. Хутка распаніем будоўлю, а то глядзі, што суседзі-жыдаўні перагоняюць, хоць эканамічна ў іх і слабіяея гаспадарка. Ужо такую школу адбудавалі — любата!

Заходзім у клуб. Тэлевізар, акардэон...

Праўленне калгаса, відаць, добра пакапацілася аб адпачынку калгаснікаў, каб ім было прыемна і весела. А такі кіраўнік, як Міхал Мінавіч, не шкадуе сродкаў на ўздым культуры калгаснага сяла.

Правадзючы нас, старшыня з гонарам паказваў цэлы пасёлак новых, толькі што пабудаваных дамоў. Ды такіх, што вачы не ада-рвалі! Сапраўды, як гарадскія: тыпавыя, звычкі і ўсёрадыне атынкаваныя, з зорачкам на даху.

Шчаслівае насаселле неўзабаве справіць у іх гаспадары, назаўсёды пакінуць свае адзінкі хутары! Сапраўды новым і светлым жыццём жывуць яны. Сьветлічана і назва калгаса — «Светлы шлях». Старае назва вёскі — «Сыраватка» тут ужо ніяк не падыходзіць.

Як для параўнання, Галіна Міхайлаўна ўспамінае купалаўскія

радкі аб старой беларускай вёсцы.

Курныя акенцы — каб святла хоць трохі! Гэта нашы хаты, Хаты нашы хаты.

Не!.. Далею адшлілі ў нябыт тыя дні. Назначана змянілася аблічча нашых вёсак за гадзі Саветскай улады.

Вось клуб сельгасарэйлі «Радзіма». Нават можна памыліцца, назваўшы яго так звычайна — гэта ж сапраўды Палац культуры.

У той і наступны дзень мы наведлі ішчэ некалькі калгасаў і амаль усюды радаліся таму якаму культурна-бытавому будаўніцтву, якое вядзюць цяпер калгасы Сморгоншчыны.

Шмат чаго добрага за тыя дні мы убачылі і пачулі — усюго не расказаць!.. Нас радала не толькі добрае размяшчэнне многіх асяродкаў культуры ў спецыяльна пабудаваных калгасіма памішканнях, але і работа іх. Характэрнай рысай з'яўляецца сувязь культурна-асветнай работы з канкрэтнымі справамі калгаса.

Вельмі добрага задумай з'явілася ў раёне арганізацыя пры кожнай культурна-асветнай устаноўе агразаакабінетаў — цэнтруў распускожвання перадавых метадаў працы ў сельскагаспадарчай вытворчасці, куткоў атзістаў, нават саўтэрных куткоў!

У цэнтры сваёй работы кожнай культасветустанова ішчэ прапаганда матэрыялаў XXII з'езда КПСС. Раённым аддзел культуры набыў і паслаў у кожную ўстаноўу комплект наглядных дыдактычных прапагандаў новай Праграмы і Статута КПСС. Залескі Дом культуры выступіў ініцыятарам правядзення тэматычных вечароў на канкрэтных матэрыялах свайго калгаса і раёна. Цяпер яна такой культасветустановай, дзе б не праводзіліся такія вечары.

А ў лепшых з іх яны вільліся ў цэлы шквал такіх вечароў. І ўсё гэта па адзінаму плану, распрацаванаму ў аддзеле культуры сумесна з аддзелам прапаганды і агітатыва райкома партыі.

Асобнае слова хачелася б сказаць пра энтузіястаў культурна-асветнай работы, такіх, як загадчык Залескага Дома культуры, камуніст Уладзімір Сурмач, бібліятэкарка з вёскі Малаўна, камсамолька Эмілія Казлова і многіх іншых. Вопыт іх работы заслужоўвае распаўсюджвання, а самі яны — пахвалы.

Але некалькі слоў і пра тое, што нас здзіўляе і з

ЧАЛАВЕК І ПРЫРОДА

Мне хочацца працягнуць размову, пачату ўладзімірам Варноў артыкуле «Роздум над законам» (газета «Літаратура і мастацтва» ад 9 студзеня г.г.). Спраўды, надзвычай важны закон прынята апошняя сесія Вярхоўнага Савета рэспублікі — закон аб ахове роднай прыроды, закон аб беражлівым, разумным адносінах чалавека да прыроды. І нездарма ўся наша грамадская сустрэла гэты закон з гарачым адрабэннем.

Мікалай МАТУКОЎСкі

Чалавек і Прырода... Гэты два паняцці неаддзяльны ад аднаго. Паспрабуем выхоць на момант уявіць сваё жыццё без гамаў, кніжкі, чыстай вады і дуброў, без срэбнагападобных рэчак і люстэрных азёр, без яркіх красак вясной на лузе і пясчотных пушчынных спелаў над ім — без усёго таго, што мы называем адным словам — Прырода! Паспрабуемце ўявіць, і вы адразу ж зразумееце, што без усёго гэтага ваша жыццё на Зямлі нематчына, як нематчына яно, напрыклад, на Месцы. Чалавек не можа доўга існаваць, калі яго акружае мёртвае пустэча.

лёнага друга, рэкі абмялеюць яшчэ больш, знізіцца ўрадлівасць глебы, зменіцца клімат... Восем чаму. Праграма Камуністычнай партыі прадуладжвае не толькі ўзбодкава і рэацыянальнае выкарыстанне прыродных рэсурсаў, але і іх аднаўленне, памнажэнне і самую строгаю ахову.

Кожны год у нас дзесяткі тысяч кубаметраў лесу ідзе на будаўніцтва ў першую чаргу — на жыллёвае будаўніцтва ў сельскай мясцовасці. На першы погляд здавалася б, супраць гэтага нельга пратэставаць. Людзі багачеюць, будуць... Вітаць трэба! Не, таварышы, не вітаць трэба! Я рашуча пратэставаць. Чаму мы ні не можам пакончыць са старай традыцыяй высяковага жыхара — калі будаваць хату, дык толькі з лесаматэрыялу? Чаму мы не прыёмем вопыт украінцаў і іншых нашых суседзяў, якія будуць свае вёскі цалкам з самаго, шэлі, шлакабетону? Гэта намянога дзешавей, хутчэй і стаць такі дом значна даўжэй, чым драўляны. Будавальні з дрэва ў той час, калі сучасная хімія робіць з яго і спірт, і шпук, і дзесяткі іншых пудоўных рэчываў — недапушчальнае, злучэнне марнатраўства! Мы знайшлі ў сабе сілы, каб пакончыць з многімі старымі традыцыямі. Час, нарэшце, пакончыць і з гэтымі.

У законе ёсць словы аб тым, што пад дзяржаўную ахову бяруцца не толькі лясы, але і прысады, насаджэнні, якія растуць у населеных пунктах і каля іх. Гэтыя словы вельмі дарчы, паколькі ў нас сям'ям таварарскай рукі знішчаюць і варываць, і старадаўнія паркы, і асобныя старадаўнія дрэвы, якія з'яўляюцца ўпрыгожаннем зямлі. Я прымаю прыклад з таго ж Расонскага раёна, які мне больш знаёмы, чым іншыя. Калісьці тут у вёсцы Трыполье быў прыгожы стары парк з магучымі векавымі дрэў. Цяпер жа на месцы яго, як горкі джорк чалавеку, тырчаць пні. Амаць усе дрэвы-веліканы зрэзані і цяжка ўстанавіць — кім. Але ж факт застаецца фактам. І, на жаль, ён не адзінак.

Амаць у кожным раёне рэспублікі можна ўбачыць нешта падобнае. Там спрамлялі дарогі і выкарчавалі старыя, высокія барозны, якіх у нас не знойдзецца ў нашых лясах, там хіваў гаспадар цішчом звалі векавую ліпу, што кідала сень на яго бурчакі. Крыўда і балюча, што ўсё гэта застаецца без пакарэння або хаця б строгага грамадскага асуджэння. А між тым, гэта ж нявячэнна прырода, за якую ўсе мы няёмка адказнасць не толькі перад сённяшнім грамадствам, але і перад будучымі пакаленнямі, перад нашымі ўнукамі і праўнікамі, якім мы павінны пакінуць добрую спадчыну на зямлі.

Гэта што датычыцца лесу... А вось другі прыклад. Калісьці Балачанка з'яўлялася добрай рэчкай, дзе можна было з прыемнасцю і лапункаці і рыбу павудзіць. Цяпер жа яна знікла амаль што апусціў. Чаму? Кіраўнікам мясцовага саўгаса прышло ў галаву спрамчыць яе рэчышча, хоць старыя жыхары і пратэставалі супраць гэтага, даводзілі, што сапрамлення нічога карыснага не атрымаецца. Так яно і выйшла. Рэчку «спрамлілі», і старое рэчышча загінула, а новае адразу ж заплыло пяском і ілам...

Безумоўна, некаторыя рэчкі трэба чысціць і спрамляць, але рабіць гэта трэба ўмела, на навуковай аснове, калі ёсць паярэнні падлікі, што ад такой аперацыі выйграе і чалавек, і прырода. Калі ж выйграе толькі чалавек, то прырода іншы раз жорстка помсціць яму. Вось так, як адпомсціла яна на Балачанку.

Рэкі спрадвечна былі і будуць ўпрыгожаннем зямлі. Паглядзіце на яе, якую прыгажосць надае Сож. Гомелю або Дзвіна Віцебску і Полацку! Не будзе перабольшаннем сказаць, што іх берагі і ўзбярэжжы з'яўляюцца самымі маляўнічымі, самымі пудоўнымі мясцінамі ў гэтых гарадах. Улетку тут заўсёды поўна народу. Гэта і зразумела: дзе чыстая вада, там і чысцейшая паветра, там месца для адлечаньня.

А што робіцца са Свіслаччу ў Мінску? Да яе ж падысці бязна, хоць яе ў відных месцах і «спранулі» ў граніт! Ад ракі нас

смурадам, замест валы ў ёй плыве мутная жыжка. Справа ў тым, што многія прадпрыемствы вылучаюць у Свіслач адыходы з шкідлівамі прымесямі, у рэчку трапляюць каналізацыйныя сцёкі. Дзе ўжо тут гаварыць аб рыбе? А многія, між іншым, памятаюць той час, калі ў Свіслачы цякла крышталёвая, як сляза, вадзіца.

Псеў адыходамі воды Барэзін Барысаўскі шпалапрапітачны завод, воды Дзвіны — Віцебская цэлацэнтраць. І ўсё гэта толькі таму, што кіраўнікі называюць ды і многія іншыя прадпрыемствы безадказна ставяцца да прыроды. «Маўляў, на наш век валы хоць і няма, Нельга сказаць, што да іх не прымалі ніякіх мер. Прымалі, але што гэта было за меры? Іх не аднаразова прымушалі плаціць штрафы. Але ж штрафы браліся не з дырэктарскай зарплаты! Прочытаў я дзяржаўныя грошкі пераключаліся з адной дзяржаўнай кішні ў другую, а воды рэк перанайшаму забуджваліся. Цяпер жа з прыняццем закона аб ахове прыроды становіцца карэным чынам зменіцца. За забруджванне і засмечванне рэк віноўнікі будуць карацца і карацца вельмі строга.

А колькі шкоды чалавеку і прыродзе прыносяць заводскія коміны, з якіх валіць дым, ляшчэ коміны! Многія прадпрыемствы, якія ўсё ж кляпоціцца аб заробку людзей, зрабілі спецыяльныя прыстааванні, каб затрымаваць копаць і сажу. Аднак зрабілі далека не ўсе. Вазьміце вы, напрыклад, Камароўскую ЦЭЦ у Мінску... Колькі людзей штодзённа праходзіць каля яе з запалочнымі вачамі! А паспрабуй распыліць і адразу ж трапіш у вочную клініку па хуткай дапамозе. Сажа хмарай ляшчэ з коміна, нейкая частка трапляе ў лёгкія і вочы людзей. Традыцыйна, скардзіцца, а сажа ляшчэ. Але, відаць, прыходзіць гэтаму канец. У законе, нядаўна прынятым сесіяй Вярхоўнага Савета БССР, сказана, што адным з важнейшых прыродных аб'ектаў, якія бяруцца пад ахову, з'яўляюцца і атмасфернае паветра. І забруджванне яго будзе разглядацца ўжо не проста як нядабайнасць, а як парухненне дзяржаўнага закону.

І яшчэ пра адно мне хацелася б сказаць. Вельмі мы ўжо ліберальна адносімся да розных браханьераў, якія знішчаюць без усякай літасці лясныя і водныя жыхары, высякаюць лясы і паркы. Трэба стварыць такую абстаноўку, каб у іх зямля гарэла пад нігамі! А то мы, бывае, зловім такога з узр'яўчаквай калая ракі і пачынаем чытаць яму лекцыю на тэму, «што такое дрэна». А Васяка, як кажуць, слухае ды есць!.

Вядома, мы не супраць прапаганда роднай прыроды. Яе трэба весці і весці ў некалькі разоў лепш, чым гэта робіцца зараз. Але, калі браханьер злоўлен за руку на месцы злачынства, з ім нельга цапкіцца, трэба прымаць рашучыя і суровыя меры.

Прыняты пудоўны закон аб ахове прыроды. За яго выкананнем павінны сачыць не толькі партыйныя, саветскія і іншыя арганізацыі. Кожны сумленны чалавек павінен кантраляваць, як выконваецца гэты закон. Калі мы даб'ёмся такога становішча, адносіны да прыроды зменіцца вельмі хутка. Прырода і Чалавек стануць самымі бліжэймі і надзейнымі сябрамі. Пакуль яшчэ гэта бывае не заўсёды.

РЭВАЛЮЦЫЯНА-ВЫЗВАЛЕНЧАЯ барышча працоўных за пераўтварэнне жыцця на новых сацыялістычных пачатках расказала энергію мільёнаў і накіравала яе ў рэчышча стваральнай дзейнасці. М. Горкі адзначаў, што гісторыя не ведала раней такой актыўнасці мас. «Я паўтараю не аднойчы сказае,— пісаў ён,—нідзе ў мінулым, нават у эпохі найвялікшых напружанняў энергіі, як, напрыклад, у эпоху Адраджэння, колькасць талентаў не расла з такой хуткасцю і ў такім мнстве, як расце яна ў нас з час пасля Кастрычніка».

АКРЫЛЕННЫ КАСТРЫЧНИКАМ

Першае сваё апавяданне Міхась Зарэцкі напісаў у катчы 1921 г. Газета «Савецкая Беларусь» надрукавала яго. Нешматлікія шэрагі беларускіх мастакоў слова пачынуліся яркім і самабытным талентам. У 1925 г. выхадзіў да зборнік яго апавяданняў «Пела вясна» і «У віры жыцця», а праз два гады на старонках часопіса «Сячкі-дарожкі» з'явіўся раман «Сячкі-дарожкі», які тагачасная крытыка назвала крувацкім раманам і нават проціпаставіла яго палескім апавяданням Якуба Коласа («У палескай глушы» і «У глыбі Палесся»), хоць для таго часу проціпаставілі яму было ніякіх палесаў.

Міхась Зарэцкі выступіў як псыяр абуджання рэвалюцыйнай народнай мас, які вынізілі іх радасных надзей і светлых адуванняў. Ён быў летаніцам суровых і велічных гістарычных падзей, палымным прапагандастам новых сацыялістычных узаемаадносін паміж людзьмі, новай камуністычнай маралі і этыкі.

У сваіх апавяданнях пісьменнік стварыў вобразы новых людзей, змагаюў за перамогу справы рэвалюцыі, раскрываў тыя складаныя працэсы, што адбываліся ў жыцці, адлюстравалі непэўторнасць перажываемай эпохі.

Імкненне перадаць у паэтычных вобразах пафас і героіку рэвалюцыі і будаўніцтва сацыялістычнага грамадства абумовіла сваёасаблівы мастацкі стыль у літаратуры 20-х гадоў, яго вобразную квяцістасць і прэзінтасць, метафарычнае ускладненасць, прыметную насачанасць новымі слоўварнікамі, выразную грамадскую аспрэчанасць. Гэты стыльваў напрамак у беларускай літаратуры атрымаў мнагасэннае назву «маладзіякізм». Найбольш відным прадстаўніком яго з'яўляўся Міхась Зарэцкі.

«Маладзіякізм» нельга назваць часовай модай. Маладзіякізм пачаўся быў акрыленым ідэям стварэння новага мастацтва, якое адраіналізаваў ад мастацтва ўсё папярэдняе эпохі. Іх пошукі заслужваюць стаўноўчай ацэнкі, хоць наступныя пакаленні пісьменнікаў могова ў іх дзейнасці крытычна перааснавалі.

Выдатнай перамогай беларускіх мастакоў слова 20-х гадоў з'явілася стварэнне твораў вялікай эпічнай формы—апавесці і рамана. Уанікненне такога складанага сінтэтычнага жанра, як раман, сведчыла, па-першае, аб высокім эстэтычным узроўні мыслення народа, а, па-другое, адкрыла шырокія і неабмежаваныя мажлівасці для развіцця нацыянальнай літаратуры.

Эпоха унікнення беларускага рамана паклала адбятк на яго змест і характар, абумовіла сваёасаблівы сюжэт і кампазіцыю, сістэму вобразна-выяўленчых сродкаў. Беларускі раман з'явіўся паэтычным летапісам велічных падзей пераломнага ў гісторыі часу, запісам рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва.

М. Зарэцкі належыць да ліку першых беларускіх раманістаў. Яго раман «Сячкі-дарожкі» пачаўся тады, калі толькі што выйшла з друку першая частка рамана Ш. Гартнага «Сокі паліны», трылогіі Я. Коласа «На росстанях» і апавесць Зм. Бядулі «Салавей».

«Сячкі-дарожкі»—першы быўны твор нашай прозы. У ім паказваецца лёс беларускага наро-

да ў часы падрыхтоўкі і здзяйснення Кастрычніцкай рэвалюцыі. У рамане працягваюцца лепшыя традыцыі нацыянальнай прозы і ў прыватнасці коласавскай традыцыі, які ў Я. Коласа, М. Зарэцкі бацьчы ў рэвалюцыйны акт найвялікшага гістарычнага значэння, абумоўлены ўсім папярэднім жыццём народа. Дзель у Лясніцкага, Андрэя, Слава і іншых герояў рамана такая прызнатасць і незвычайная радасць.

Пафас рамана — у сцявэржэнні рэвалюцыі, у глыбокай упэўненасці, што яна насё народу забудуе ад пакут і галечы. Гэта зрабіла «Сячкі-дарожкі» адным з самых папулярных твораў беларускай мастацкай прозы 20-х гадоў і выклікае да яго цікавасць у наш час. Вось чаму, калі раман пасля доўгага перапынку быў перавыдадзены, ён вельмі хутка знік з паліц кнігарняў.

Талент М. Зарэцкага развіваўся надзвычай бурна і плённа. Бадай нельга назваць такі год, які не быў бы адзначаны з'яўленнем новага зборніка апавяданняў, апавесці, пэсы ці рамана пісьменніка.

Літаратурную дзейнасць М. Зарэцкі спачунаў з актыўнай грамадскай працай. Ён належаў да кіруючай групы літаратурнага аб'яднання «Маладзіякі», некаторы час быў рэдактарам часопіса «Полымя». К канцу 20-х гадоў ён стаў адным з вядучых беларускіх пісьменнікаў. У гэты ж час ім былі дапушчаны памылкі. Пісьменнік апублікаваў спачатку ў «Савецкай Беларусі», а потым асобным выданнем дарожныя нататкі «Падарожжа на новую зямлю», якія, бесспрэчна, заслужылі вышэйшай ацэнкі і імкненям свайго часу. Вулгарызатарская крытыка выкарстала гэта для заяцтва іхнае пісьменніка, што, узяўшы рэшт, паводзі да традыцыйнай разважкі. Вось чаму, думам, нам зараз неабходна самым рашучым чынам перагледзець і пераацэніць вулгарызатарскія крытэрыі і выказванні, адкінуўшы ўсё наноснае і загнаннае, дасьць правільную ацэнку творчасці пісьменніка.

Апошнім творчым узлётам М. Зарэцкага, яго лебядзінай песняй, з'явіўся раман «Возьмо». Ломка адвечных устоў і перабудова вёскі на новых сацыялістычных пачатках былі тыпавымі для многіх творах савецкіх мастакоў. Пісьменнікі прымалі самы актыўны і дзейны ўдзел у рашучым падзеях сучаснасці і адлюстравалі іх у сваіх творах. Мастацкая літаратура ўзбагацілася такімі вядомымі творами, як «Узнятая паліна» і «Брускі», а ў Беларусі—«Вясна», «Ідзі, ідзі», «Межы», «Адшчэпенне» і, нарэшце, «Возьмо», раманам, які па праву можа быць названы самым лепшым творам беларускай літаратуры аб калектывізацыі. Лёс людзей на крутым гістарычным перавазе М. Зарэцкі паказаў у гэтым перавазе свайго рамана, стварыўшы даўнаўжоўны і мнагасэннага чалавечы характары.

Жыццё Міхася Зарэцкага трагічна абарвала 13 чэрвеня 1941 г. у самым росквіце лі, хоць літаратурная дзейнасць была спмненна значна раней.

Але і тое, што паспеў зрабіць Міхась Зарэцкі, вызначыла яму досыць віднае і ганаровае месца ў гісторыі нашай літаратуры.

Ю. ПШЫРКОЎ.

Словы вялікага пісьменніка — вынік яго агульных нагляданняў за жыццём Савецкага Саюза, але мы маем усе падставы сцявэрджаць, што наша беларуская рэчаіснасць можа служыць самым красамовым і несабержным доказам скажана, што імяна ў нас пасля рэвалюцыі прыйшло ў літаратуру так многа таленавітай моладзі, у выніку чаго здзейснілася прастатакі набыўнага мара: за параўнаўчымі малымі гістарычнымі часамі беларуская літаратура пераадола сваю векавую адсталасць і ўзнялася да вяршынь сапраўднага мастацтва, заняла пачаснае месца ў сямі і іншых братніх літаратурах.

Сярод той слаўнай плеяды малых талентаў, якіх нарэзала рэвалюцыя, адно з вядцейшых і ганаровых месц належыць Міхасю Зарэцкаму (Міхалі Яфімавічу Касянюку).

Моладзь мала ведае гэтага таленавітага празаіка, і ў гэтым не віна пісьменніка, а яго бяда, трагедыя, таму што ён загінуў у роўскіх творчых сіл, а на яго імя і творы на доўгія гады было накладезна вета.

Міхась Зарэцкі быў адным з тых шматлікіх малых мастакоў слова, для каго рэвалюцыя з'явілася самай жаданай і неабходнай падзеяй, бо яна і вырвала з нявольнага «Галечы» Рэвалюцыя для тых мастакоў была самым вялікім і ўрачыстым святам, таму што адкрывала неабмежаваныя просторы да шчасця і лепшай долі.

Бацька пісьменніка нарадзіўся ў беднай сялянскай сям'і і дзяцінства правёў у падласках і пастухах. Сам сабой навучыўся грамаце, а потым трапіў некількім чынам паслушнікам у манастыр, дзе самастойна вывучыў тэорыю спеваў і зрабіў царкоўным рэгентам. Вясковыя пахусты стаў царкоўным дзіякам. Гэта самае больш, на што ён мог разлічваць і спадзявацца. Для свайго старэйшага сына ён не бачыў іншай дарогі і аддаў у Аршанскае духоўнае вучылішча, а потым у духоўнае семінарыю.

ВЕЧАР ПАМЯЦІ Міхася Зарэцкага

У памяшканні клуба пісьменнікаў БССР днём адбыўся вечар, прысвечаны 60-годдзю з дня нараджэння вядомага беларускага празаіка Міхася Зарэцкага. Вечар адкрыў старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР П. Броўка. Даклад аб жыцці і творчасці Міхася Зарэцкага зрабіў А. Адамовіч. З успамінамі выступіў жонка пэтра М. Касянюкова Зарэцкая, пісьменнікі Я. Скрыган і А. Якімовіч. Артыстка Л. Ярмак прачытала верш у прозе Міхася Зарэцкага «Пела вясна».

У САПДАЦКАЙ ГІМНАСЦЁРЦЫ

Гэта было ў сухі, гарачы чэрвеньскі дзень 1927 года. З-пад Мінска да вёскі Шчытомірчыч куляліся па выбоістай дарозе дзве аднаконыя падводкі, а за імі Ішоў гурт людзей, так асаб і даўцацкі. Спачатку здавалася, што гэта цыгане. Але чаму вады без буданоў? Ды і скарб не цыганскі. Вялікія фанерныя скрынкі, паабдараныя чамаданчыкі, кужальныя машыны і клункі запаянныя абодва вазкі. Хлопцы і дзяўчаты, пажылыя жанчыны і мужчыны. Разнастайная вопратка — пару чалавек у камізэльках, некалькі дзяўчат у вышываных блузках, некаторыя чамусьці ў за-

шпільных плашчах з настаўленымі каўнярамі. І сярод іх стройныя малады чырвонаармейцы. Можна, гэта ахова, але чаму ён без вінтоўкі? Ды наогул, што гэта за людзі, куды яны спяшаюцца, куды іх вядзе дарога?

Падводкі спыніліся ў Шчытомірчычах каля першай студні. У засен дзрў невядомыя шукалі месца, каб прысець. Адны размясціліся на лавачках, іншыя размясціліся на лавачках, іншыя на бярвеннях, а пару чалавек абанерліся пачынаючы частакол і спакойна закучвалі цыгаркі, прыгладжваючыся да мясцовых людзей. Каля падводкі сабралася амаль лаўбескі Дзеці паспрабавалі ўжо бабэлява дакрануцца пальчыкамі да фанерных скрынак.

Неўзабаве незнамыя размясціліся пад паветцаю адной з найбольш прасторных слязіб, а па вёсцы былі раскленыя афішкі, што каля адрывы Андрэя Шаўлюкевіча выступіць у поўным складзе вандронная трупа беларускага тэатра пад кіраўніцтвам Уладзіслава Галубка.

Артысты прыехалі... Ды ніхто ж з шчытомірчычскіх жыхароў ніколі не бачыў тэатральных паказаў. Цікаваць была неймаверная. На артыстаў паглядзілі, як на людзей з іншага свету. Асабліва многія зацікавіліся чалавекам у чырвонаармейскай вопратцы. Вачылі, як ён выбіваў пыл са сваёй гімнасцёркі, як папраўляў каўнерык. Паставіўшы нагу на падворотні ў шырока расчыненай адрыве, ён доўга глядзевуў пчоцкава зграбныя боты. А нарэшце, прысеўшы на цыпчак каля пня, у чынку маладой ільбы, старанна галіў твар. На доўгі час галава невядучае люстэрка кардоннай падпёркай. Чырвонаармеец часта недарэўна паглядаў у гэта люстэрка, вадзіў палыцам па пачынак, правяраў сваё цырульніцае майстэрства. Калі невядомы артыст-чырвонаармеец, зграбна падпаправаны, чыста выгледны, з прыгожым русым чубам прыйшоў па вуліцы, дык бывалы

стары Лявон Ярмаловіч аўтарытэна ўсім заўваў: — Ды не, гэта не просты салдаці. Ён не менш, чым камандзір падлі. Па выпраўчэ бау.

Вечарам з-за поспілак, які ўтваралі заслону і закрывалі частку паветы, ярка свеціліся агні ліхтароў «лятуха мшы» і невядучых лампачак са шклянчымі запаленымі камінкамі.

Пакуль артысты грывіраваліся і стаўлялі дэкарацыі на сцене, змайстраванай на сцягоўку і па старых дошак, аб'явілі, што зараз прачытае свае творы пісьменнік Міхась Зарэцкі.

Пісьменнік... А што ж гэта за чалавек? Вельмі ўмешна, спакойны Гюлаас. Стаіць пісьменнік у чырвонаармейскай гімнасцёрцы каля столка, на якім міграе ліхтар. І вось пачынаецца расказ пра беларускага афіцэра, хітрага пана, і простага маладзенькага чырвонага камандзіра, перад якім пастаўлена наўхільныя задача перамагчы ворага.

Сярод слухачоў нямала людзей, якіх сем год таму назад былі ў слаўных радах партызан, нямала людзей, якія страцілі ў крывавай барышчы брацтва і сяцёр, бацькоў і матак...

Уся ўвага была прынавана да кожнага слова, да кожнага руху пісьменніка. «Вось служучоў палалі то гняван, то блэем і смуткам, то затоненай загадкай. Хто ж каго пераможа? Пісьменнік акуратна складае сшытак, не сціхаюць воплескі. Да чаго ж стаў доўг чалавек, які расказаў праўду жыцця?»

Так і ўпершыню ўбачыў пісьменніка Міхася Зарэцкага. Праз некаторы час з гэтай інфармацыяй даведася, што вандронная трупа Палесці, у Жыткавіцкім раёне і што гэтым калектывам за два месяцы з часу выезду з Мінска даўна каля ста паказаў. З гэтым калектывам вандраваў і пісьменнік Міхась Зарэцкі.

Ішоў час. Спрабуючы сілы ў літаратуры, я стаў пісаць невядучыя замалеўкі, а пасля і вершы. Аднойчы атрымаўся сардэчнае пісьмо ад Міхася Зарэцкага, у якім ён лаведзіў, што я прыняты ў члены літаратурнага аб'яднання «Маладзіякі». У роднай вёсцы, дзе мне дапамог чытаць свае вершы, пасля вечара стары Лявон Ярмаловіч пераваў мяне каля вяснічак і паабачкоўску палажыў руку на пачо.

— Ты, брат, старайся пісаць вунь так, як той галубоўш, што ў чырвонаармейскай гімнасцёрцы прыязджае. А гэты твае вершы, яны мне, праўду кажуць. І не так ужо да спадобу.

І сёння заўвагі старога Лявона часам прыходзілі на памяць. І я адчуваю, як гарачыя творы часам хутка аствяноуць не толькі перад слухачом, але і перад самім сабой.

У 1935 г. грамадская адзначала 30-гадовы юбілей творчай дзейнасці Янкі Купалы. У маі месяцы група маіх таварышоў падпісала вішнавальнае пісьмо народнаму паэту. У гэты час быў я ў службовай камандзіроўцы, таму дадуцьчымі падлі да гэтага пісьма не мог. У адказе былі і пісьменнік Міхась Зарэцкі, і паэт Уладзімір Хадзька. Калі мы вярнуліся з дарогі, адзі з работнікаў газеты «Літаратура і мастацтва» прапанаваў нам напісаць ад себе вішнавальнае пісьмо. — А хіба, калі мы напішам адзі ліст утрых, дык ад гэтага справа пагорнае? — спытаў Міхась Зарэцкі.

Мы напісалі пару кароткіх шычырых вішнавальных радкоў. Праз год мне даялося быць разам з пісьменнікам у Мар'інай Горцы Пухавіцкага раёна ў ДOME творчасці.

Скрыгана, Я выйшаў у калідор. З ручніком, перакінутым праз плячо, стаў Міхасю Зарэцкі.

— Добры дзень, Міхась Яфімавіч,— усклінуў я. І вяспуўна разбудзіў будзільнік.

— Яна даўно ўжо дома, а будзільнік лажу навуё на ўсё прыжынуў дзеля жару. Скрыган пару гадзін таму назад паехаў у Мінск.

Праз некалькі мінут мы выйшлі на вуліцу і пайшлі прагуляцца да Пухавіцкага Ільозавода. Пад нагамі густа шалясцела бярэзавое лісце. На заводскім двары рабочыя ламамі спіхалі ў бок ад брамы старую машыну для перацярэння кастрычкі. Нядаўна завод выдзёр пераабсталяваны, і старыя аджытыя машыны ваяліся ля ўзгорка.

Мы далучыліся да рабочых, паддажліў бярэзавую жарду пад чыгунную глыбу машыны і ў тахт гулкам «раз-два ўзля» памагілі адкінуць зноўнае цела зубчатой чыгуннай пачвары.

— Цяпер і сядзенне будзе смачнейшым і мой «Дуброўскі» крыху спарней пісаць будзе.

Пісьменнік у гэты час працаваў над драматычным творам па апавесці А. Пушкіна. Адзі з беларускіх тэатраў меркаваў паставіць на сцэне гэты твор у сувязі са стагоддзям з дня смерці вялікага рускага паэта.

Пасля Зарэцкі з усмешкай, поўнай драбаты і шчырасці, сказаў мне: — Вось і спіхнулі гуртам. А ты ведаеш, што і наша могова, што мы ляхчэ так цэнім і за што часамі моцна трымаемса, старое, і яго прыходзіцца спіхачь, як аджытае. А аднаму гэта рабіць дзякаваа.

Гэты роздум, не паабзалеўны філасофскай глыбіні і прастаты, я тады не зразумеў як след.

І ця

НА ЛЕНИНСКУЮ ПРЕМИЮ

КНИГА Петруса Броўкі «А дні ідуць...» выйшла ў Маскве ў снежні 1961 года. Пра яе шчыра адгукнуліся Ян Сударнікаў і Міхаіл Святлоў. Аб тым, што яна стала значнай літаратурнай падзеяй, сведчыць вылучэнне яе ў спіс твораў літаратуры і мастацтва, дастойных прэзентаваць на Ленінскую прэмію.

Адкрываем кнігу з хваляваннем. Створанае беларускае пэтам, добра знаёмае ў арыгінале, гучыць на рускай мове. Перакладчык кнігі з беларускай мовы вядомы і вопытны перакладчык — паэт Якаў Хелемскі.

Чытаем і пераконваемся: валодае паэзія Петруса Броўкі той адметнасцю, якая вылучае яе звычайна нават у перакладзе.

Натуральны асцябанцаў, яснасьць думкі, высокая прастата, якой адзначаны творы спраўданага паэзіі, што жыццё з крыніц народнай мудрасці і творча паслядоўна традыцый класікі, — усе гэтыя якасці вядомыя пры першым жа знаёмстве з кнігай.

Вось верш «Сентябрскія ветры» — сціплая, здаецца, замалёўка:

Гоня лавіну туп лохматых,
Примігальныя ветры, осмелю,
И ставит желтый запыль
На крыжы городских дерев.

Будзьмэр ад дождж набаряны,
Окулат башні літопад,
И фонары, как будто капли,
На тонких проводах дрожат.

На стенах водостокі плачут,
На всех прорезах ручейки,
И только галстуком ребячьих
Не угадают огоньки.

Тут жа побач яшчэ адна замалёўка. Верш так і называецца — «Зарыскава». У ёй — тужліва-рамантычнае лета, яго фарбы і «парэты» адной са шматлікіх беларускіх рачулак, якая

ходзіць далёка за межы нашай рэспублікі і нашай краіны.

Свет, які адлюстроўвае Патруся Броўка, звет, як ён яго бачыць, — надзвычай прыгожы, у ім шмат фарбаў і гукаў, ён складаны і супярэчлівы; паэт усёй сійлай душы падкрэслівае кантраст прыгожага, перадаючы, красы жыцця і таго, што прырэчылі жыццю, — чорнага, непатрыбнага, ад чаго чалавечтва павіна пазбавіцца на гістарычным шляху да звычайнага жыцця самага перадавога грамадства на Зямлі.

Дзявочыя рукі цягнуцца да зямлі... Як чымбалы, пяюць родныя словы... Блонь, Струнь, Звон... Пад сонцам блішчэць першая баранка, быццам першая старонка вясновай кнігі... Шхаты закладаюцца кроць па Старобіна на старадаўняй, а сёння абчоленай палескай зямлі... Пахне чабор... Рабчук прабівае сабе дарогу, каб ператварыцца ў раку і круціць турбіны і прылапці грудзямі да скалаў, і гайдаць у бору караблі... Гарачы камочак

сведчыць пра тую новыя вышыні, якіх дасягнуў у паэзіі аўтар кніжачкай у нашай літаратуры пэзіі «Пра горы і стэп».

Шырокі круггляд. Актыўнае сьвярдзжанне жыцця. Пільнае вока, якое бачыць свет ва ўсіх яго вымярэннях і супярэчнасцях, ва ўсіх яго праявах, ва ўсіх фарбах і гукх. Такім уяўляецца нам сёння лірычны герой паэта. Што ж датычыць культуры верша, якой валодае паэт, дык каб скаласці пра яе ўяўленне, дастаткова прыгадаць з кнігі «А дні ідуць...» хоць бы такія вершы апошніх год, як «Аист», «Дерево на небоскребе», «Зеленый клен шумел над нами...», «Да, жил я в юности сурово...» і многія іншыя.

Вобразы яго твораў ёмістыя, лаканічныя. Калі так можна скажаць, гэты Броўкі заўсёды ўзбагачаны зместамым падтэкстам.

Вось хоць бы, скажам, такі верш, як «Лубовый лист». Ён прыктыкаваны магчымым адукаваннем едзінага чалавеча з Радзімай. Лісток на галіцы дуба — нібы чалавек у адным з краёў Айчыны.

Стану росиной,
Чтоб жажду твою утопила...
А востр верш «Около мороженника» у Нью-Джэрсі побач з Нью-Йоркам «шкіна марожаніцка прываблівае, нібы магніт, усіх Майклаў, Джэймсаў і Джэйлі». І з якой шчырасцю, з яким клопатам за ўсім дэспіа, «будучы нашасе Зямлі» — гаворыць паэт пра тое, што з дзіўна «чужошчэ можна летіць», і ён, паэт, хоча, каб з маленства іх прывучалі імкніцца да зор, да станкоў, да пазм.

Пускай, окруженные лаской,
Не знающие беды
Решета разводит краски,
Выращивают сады.

Давятай, дружок, поможем им
Выстроить мир такой,
Где всех угодит мороженник
И никого — войной.

Сэрца чытача не можа не адгукнуцца на тую шчырую мелодыю, што прасякае творчасць паэта. Мелодыя гэтая ў кнізе «А дні ідуць...» акрэслілася надзвычай выразна. Высокі грамадзянскі пафас і ў лірыцы гэтай кнігі, і ў паэмах пра Ільча, і пра маці.

У пэзіі «Всегда с Лениным» — сённяшня наш дзень з яго роздумамі і трыгерам, з яго здзяйсненямі і марам.

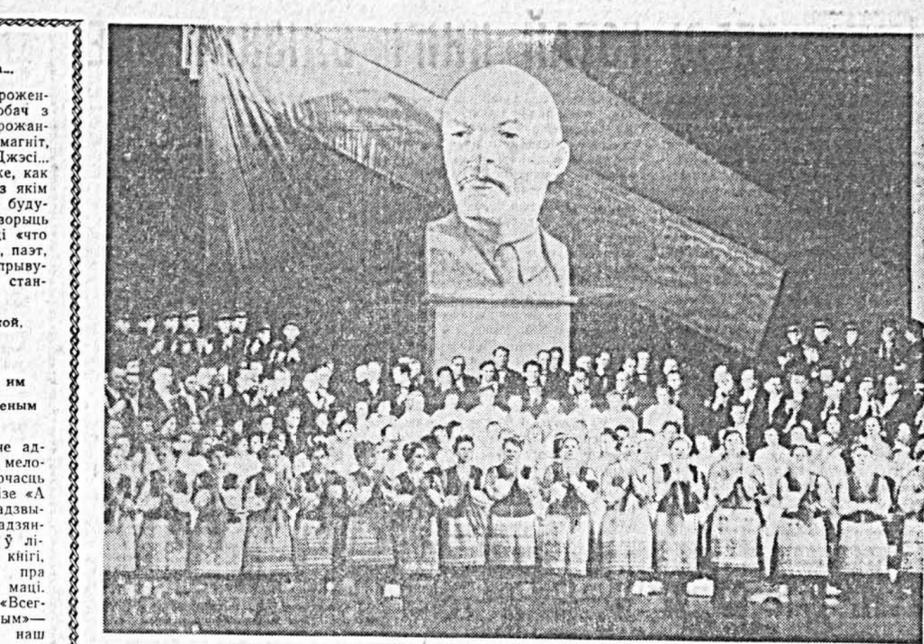
Услед за Маякоўскім аўтар пэзіі можа паўтарыць «Я сябе под Лениним чищу...».

Шагаа нелегкой дорогой,
Своей груз не снимаю с плеча,
Стараемся быть хоть немного
Пожоными на Ильича.

Нельга не адзначыць, што, нягледзячы на дасведчанасці і майстэрства перакладчыка, творы Броўкі ў перакладзе трапіць у параўнанні з арыгіналам. Многія адуцены паўчыцы, перададзеныя ў арыгінале, пры перакладзе згубіліся.

І ўсё ж вельмі радасна, што чарговая сустрэча Петруса Броўкі з рускім чытачом такая ўдалая, такая шчырая. Радасна, што паўпрад беларускай савецкай паэзіі ў гэтай сустрэчы выступіла ва ўсеаб'яўлена свайго майстэрства і маладога, нестарэжачага таленту.

Ул. БОЙКА.

Вечерам 12 студзеня ў Беларускім дзяржаўным тэатры оперы і балета ў адзельніку народна работніцкай сельскай гаспадаркі Беларускай ССР быў дадзены влікі канцэрт. У ім прынялі ўдзел Акадэмічная харавая капэла БССР, ансамбль песні і танца БССР, народны аркестр БССР, ансамбль песні і танца БВА, ансамбль танца БССР, студэнт Беларускага інстытута фізікультуры, салісты Тэатра оперы і балета, Беларускай філармоніі, народныя артысты БССР Т. Ніжнікава, Л. Ражанова, заслужаныя артысты БССР В. Глушакоў, І. Савельева, В. Давыдаў, М. Шышкін, Н. Давыдзенка, В. Міронаў і іншыя.

На канцэрце прысутнічалі Першы сакратар ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР Таварыш М. С. Хрушчоў.

У зале былі таварышы К. Т. Мазураў, Ц. Я. Кісялёў, В. І. Казлоў, Ф. А. Сурганав, В. Ф. Шаўра, Д. Ф. Філімонаў, І. Ф. Клімаў, А. І. Золаў, У. Г. Каменскі, С. О. Прытычкі, І. М. Макараў, В. А. Панькоўскі, Л. Г. Максімаў, С. А. Пілатовіч.

На канцэрце прысутнічалі таксама дэлегацыя Украінскай ССР на чале з першым сакратаром ЦК КП Украіны М. В. Падгорным, Літоўскай ССР на чале з першым сакратаром ЦК КП Літвы А. Ю. Січэкусам, Латвіі на чале з першым сакратаром ЦК КП Латвіі А. Я. Пельшэ і Эстоніі на чале з першым сакратаром ЦК КП Эстоніі І. Г. Кабыным, якія прымалі ўдзел у народзе работніцкай сельскай гаспадаркі Беларусі.

На здымку: фінальная сцена канцэрта.

ЧЫТАЧЫ ПРАПАНОУЮЦЬ

Ушанаваць памяць земляка

Калісьці недалёка ад вёскі Слабада Мядзельскага раёна знаходзіўся фальварк Кавалі. Тут у 1869 г. нарадзіўся Адам Гурніновіч, адзін з пачынальнікаў беларускай літаратуры, пэснер-барцаббіт, які дбаў аб шчаслівым жыцці нашага народа, будзіў і заву яго да барацьбы за волю, за свабоду: Бяры, браце, дукаў, наладзь і жалейку,
Няхай песня смутная ідзець у калейку
І будзіць у сэрцы мысьлі аб лепшай долі,
Якой мы не зналі дагэтуль ніколі.

Заўчасная смерць абарала жыццё Адама Гурніновіча. Але тое, аб чым марыў паэт, — збылося. Шчасліва жыў яго землякі, як і ўсё свецкі народ. Вёска Слабада, куды маленькі Адам прыходзіў у краму ці царку, стала цэнтрам калгаса «17 верасня». Тут ёсць школа-дзіцячая, калгасны Дом культуры, сельская бібліятэка.

І вельмі крыйдана, што ні школа, ні Дом культуры, ні бібліятэка не маюць імя нашага земляка, што памыляе аб ім на захавана нават у мемарыяльнай дошцы. Гэта можна і трэба зрабіць.

С. ГАРДЫНІК,
каляснік.

СЭРЦА — НАСЦЕЖ

сэрца б'ецца ў грудзях... Бура жыць у глыбінях душ... Чаму бура? Чаму тонкі лірык пераўвасабляецца ў публіцыста, трыбуна? Народажыць у глыбінях душ паэта-грамадзяніна бура выбухае песняй гневу і пратэсту супраць падпалішчакі вайны, супраць таг чэрстваў і хітв... Супраць таго, каб пушыстыя волакі неслі людзям страшную пільбелю... Супраць таго, каб ваенныя трубы гралі ваенныя маршы...

Паэт за тое, каб караблі на Гудзоне адмовіліся служыць непрыяму... Каб людзі замест вайны выпрабавалі сілы ў палётах на Марс і Венеру.

Будем же к миру
Вызвать неустойно:
Людям, дружок,
Живые с живыми!

Гэты заклік з верша «Не забудзьцеся о Хиросиме» нібы лейтэнт у яго кнігі, прасякнута жаданнем аднаго, каб людзі мірна жылі на Зямлі, каб заўсёды іх сэрцы былі адкрыты для дружбы насцяж.

І калі паэт гаворыць:

И я встаю навстречу песне,
Навстречу солнцу я встаю...
мы разумеем гэты матыў як усведамленне дзейнай ролі паэзіі ў жыцці чалавечым, усведамленне аднаасці паэта за кожнае сваё слова. Устаўвай на сустрэчу сонцу, каб з кожным новым днём, які прыходзіць, ставіць перад сабой усё новае і новае, усё больш складаныя задачы.

Гэтыя складаныя задачы паэзія здольна выканаць у наш час, калі так імкліва ідуць дні, толькі пры ўмове, што яна будзе праўдзівая, «словом дэтская слеза, прозрачной и лучистой».

Не знаць ей отдыха нигде
Ни днем, ни ночью темной,
Жить постоянно среди людей,
Работать неутомно.

Паэзія Петруса Броўкі іменна такая і ёсць. Заўсёды актыўны творца, паэт у апошнія гады працаваў асабліва напружана і многа ў кнігу ўвайшлі творы з нядаўняга зборніка «Пахне чабор» і «Далёка ад дому», а таксама новыя вершы і пэзіі. На кнігу гэтую глядзіць па-новому не толькі таму, што знаёмым на публіцыстыках у беларускай друку творы гучыць на рускай мове, але і таму, што яна нібы падагуляе чарговы этап творчага шляху паэта, таму што яна зьліная і

Когда зимою
Выгода стонет
И злобно ширится мороз.
Он припрывает, как ладонью,
Ту ветку.
На которой рос.

Хораша гэта, проста і вельмі ж цёпла сказана «как ладонью»... І справа не ў самой ёмкай дэталі. Справа ў тым, што так цёпла, свята, непарэдна глядзіць паэт на усё, што яму любя і жыцьці.

Колькі любасці гэтай і шчырасці, колькі цёплым і звонкага свята, напрыклад, у вершы «Ты — моя пчелка...»

Ты, моя пчелка,
Не бойся беды и невзгоды.
Если внезапно
Волну повстречаешь лихую —
Лягу листком
И тебя в океане спасу я.

В жаркой степи
Без воды потеряешь ты силы —

Проста сказана, задумана і мудра. Малюнк шматфарбнага, рэальнага. І гэта не звычайнае адлюстраванне ўбачанага. Усё асветлена адносінамі да адлюстраванага самога паэта — унутрана святлом ягонай душы. І атэнічны дзіцячы галытук, і ватружыя спіна ракі — тыя завяршаныя мазкі, трына паказаныя на месца, якімі вызначаюцца паймастарку напісанае шэды. Гэта тое «чуты-чуты», з якога, паводле вядомага афарызму, пачынаецца мастацтва...

У кнізе ж — не толькі эцюды-замалёўкі. Тут і карціны — змястоўныя, цікавыя, хваляючыя вершы (такія, як «Поэзия», «Дубовый лист», «Родные слова», «Грудь», «В полесской глуши», «Сердце», «Черный хлеб», «Военный оркестр на Бродвей», «Как мы разговаривали со скворцом», «Дерево на небоскребе» і шмат якія іншыя), і манументальныя паэмы — «Голос сердца».

Усё ўзятае ў цэлым — задумана размова з сучаснікам пра самае надзіснае, самае хваляючае ў сённяшнім жыцці чалавек. Размова, значнае якой вы-

Узнікненне класічнай тэорыі сучаснага сцінчнага мастацтва непасрэдна звязана з імем выдатнага рэжысёра-педагога К. С. Станіслаўскага.

Сістэма Станіслаўскага зрабіла найвялікшы ўплыў і на развіццё опернага мастацтва, яна садзейнічала замацаванню рэалізму на опернай сцэне. Станіслаўскі не толькі перанёс на сцэну музычнага тэатра свой шматгадоўны вопыт, набыты ў драме, але і вопыт рад аб'ектыўных законаў творчасці опернага артыста, якія вынікаюць з арганічнай сувязі спеваў, музыкі і слова.

Цяпер наўрад ці знойдзена адкрытых праўдлівых творчага матэрыялаў савецкага драматычнага і музычнага тэатра. Але сёй-той проста і навіраўна разуме прыпынкі работы Станіслаўскага ў оперы і не дае ім асаблівага значэння. Таму кожнае навуковае абгрунтаванне выкарыстання сістэмы выдатнага рэжысёра ў практычнай дзейнасці савецкіх оперных тэатраў, кансерваторыі і ўзьяўскае карыснай і неабходнай справай.

Нядаўна выдана кніга старэйшага выкладчыка Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі Д. Румянцава «Оперное мастацтва і сістэма К. С. Станіслаўскага. Элементы сістэмы К. С. Станіслаўскага ў працы над рамансам».

Д. М. Румянцаў «Оперное мастацтва і сістэма К. С. Станіслаўскага. Элементы сістэмы К. С. Станіслаўскага ў працы над рамансам». Выдавецтва Міністэрства вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесійнай адукацыі БССР. Мінск, 1961.

Творчая дружба з'явае належаць Магілёўскага абласнага драматычнага тэатра з хваляючымі калгаса «Расія» Магілёўскага раёна. Артысты выдзяляюць у калгасе, цікавіцца жыццём і працай хлебаробаў, даламачаю ім у наладжванні культуры адпачывання. А калгасныя наладжываюць спецыяльны тэатр з выдзяленым спецыяльным яго актывістам. У дні канікула дзеці калгаснікаў пабываюць на спектаклях «Валіні чараўнік» па п'есе В. Губарова.

Калейка тэатра ўзляў шэфства над калгасам і драматычным гуртком, якім кіруе настаўнік С. Дарвінскі, сярэдняй школы

З кожным днём паліпшае жыццё свецкіх людзей. Акрыяецца праціўнік ХХІІ з'езда партыі, праціўнік вёскі селяў штурміць рубяжы сямігодкі. І хто б ты быў — трактарыст ці настаўнік, дзяржаўны будаўніц — у кожнага з нас ёсць верны сабра і спадарожнік жыцця — кніга.

Што трэба рабіць, каб больш разнастайна стала ў нас прапанова да кнігі, які прыцягвае больш чытачоў?

Гэтыя пытанні творца вырашаюць работнікі бібліятэкі Смалявіцкага раёна.

У раёне 127 бібліятэк розных ведамстваў і арганізацый. На іх пільна налічваецца каля 300 тысяч экзэмпляраў кніг. Бібліятэкі абслугоўвалі 35 тысяч чытачоў, арганізавалі і правалі шмат розных і цікавых культурна-масавых мерапрыемстваў.

Міністэрства культуры БССР падвясціла вынікі агляду бібліятэк рэспублікі, уручыла Чырвоны сцяг Смалявіцкаму раёну за добрую арганізацыю абслугоўвання насельніцтва кнігай, а раённая бібліятэка імя М. Багдановіча і Жодзінская сельская бібліятэка прызнаны лепшымі.

У чым жа сакрэт паспяху бібліятэкаў Смалявіцкага раёна? Традыцыйна стала ў работніцкай бібліятэцы праводзіць справядлівае перада насельніцтвам. Да такіх сподэй значнае рыхтуюцца не толькі загадчыкі бібліятэк, але і члены бібліятэчных саветаў, актывісты-чытачы.

Недзейным памочнікам прапагандыстаў кнігі з'яўляюцца саветы

З ДАПАМОГАЙ АРТЫСТАЎ

В. Жунаў. Драгунскі амыццёў пастанову п'есы М. Алухова і М. Гаруіна «Война». Ілгасны аматар сцэны кансультавалі рэжысёра тэатра А. Раеўскі, артысты Ю. Галуберна, А. Яўрэнца, Д. Зярычкі, парвы, касцюм і грым, асветляльную апаратуру для пастановы спектакляў даў тэатр. Усё гэта дапамагло тэатру калгаснаму драгунскаму на пастановае карыстанне. Спектакль быў добра прыняты і карыстаўся вялікім поспехам. Зара драмгурткі пры дапамозе артыстаў тэатра рыхтуюць новы спектакль. Гэтыя істак тэатра А. Бельзэра прыгожа афарміў калгасны клуб.

бібліятэкі. Гэта — найбольш аўтарытэтычны людзі сельсавета, кнігалюбы, перадавыя вытворчасці. Так, актыўны чытачы пры бібліятэцы імя М. Багдановіча налічваю 100 чалавек, а бібліятэчны савет складаецца з 13 чалавек.

Узначальвае савет настаўніца Марыя Сямёнаўна Савельева. Пры савете створана яшчэ секцыя: масавая работы, комплектавання фонду, прыцягнення новых чытачоў і работы перасовак, метадычнай і бібліяграфічнай работы і секцыя па гаспадарчых пытаннях.

Члены савета падтрымліваюць цесную сувязь з калгасам і савецкай раёна. Атрамом Ірына Сямёнаўна Качкада прывяла ў саўвасе імя Леніна канферэнцыю чытачоў на 35ты: «Перадача метад вырасчвання цукровых буркоў», «Як атрымаць высокі ўраджай грэчкі ў БССР». Тав. Качкада павялае комплектаваць кніжны фонд бібліятэкі новай сельскагаспадарчай літаратурай, арганізоўвае тэматычныя паліцы ў дапамогу работнікам сельскай гаспадаркі. Яна часта выступае па масовым радыё, праводзіць гутаркі ў бібліятэцы, прыгадае, на фермах.

Прапагандаваць грамадска-палітычную літаратуру памагоўчэ работнікі райкома партыі. У кнігачы «Радзіма» на торфепрадыпрыемстве імя Арджанікідзе былі праведзены вечары на тэмы: «Пра чалавек гордае нонацта, грабачка свайго Радзіму ўсваяй» і «Смалявіцкі раён у трэцім годзе сямігодкі». Удзел прынялі перадавыя вытворчасці і сельскай гаспадаркі. Актывісты штомесячна выпускаюць

Шчырыя сэрцы кнігі

У людзях — наша сіла

У бібліятэцы бюлетэнь «Голос чытача».

Загадчыца раёнай бібліятэкі — Марыя Федаруна Александроўна — здымала арганізацыю. Разам з актывам яна правяла падворны абход у раённым цэнтры. У выніку — у бібліятэку прыйшлі новыя чытачы. Багаты вопыт прапаганды кнігі мае загадчыца Патрыцыйка сельскай бібліятэкі Марыя Аляксееўна Кардымон.

80 чалавек налічвае актыўная бібліятэка. Да гэтага трэба яшчэ дадаць 30 кнігаход і дзевяць перасоўнікам. Актывіст распаўсюджае кніжачку «Ігравыячы» тав. Кошаль. Па тэме «Самы чалавечы чалавек» ён праводзіць калектыўныя чытанні і гутарак аб Леніне ў чацвертай брыгадзе саўгаса. Умела прапагандавае прыродазнаўча-навуковы і медыцынскую літаратуру пачытаў тав. Жданко. Яна выступае з аглядамі літаратуры: «Як выхаваць здаровага», «У чым шкода рэлігійных забавонаў».

Так бібліятэка раёна арганізоўвае сваю работу ў цеснай дружбе з актывам і грамадскасцю. Толькі дзякуючы іх актывнай дапамозе работнікі бібліятэкі раёна першымі ў вобласці даялі кнігу да кожнай сям'і рабочага, калгасніка і служачага.

Цяпер раёная і сем сельскіх бібліятэк саборніваюць за атрыманне ганаровага звання «Бібліятэка выдатнай работы».

Паспяху вам, настольныя прапагандысты кнігі, у вашай высокароднай справе.

М. ПЛЕСКАЦЭВІЧ.

ещё ў оперным тэатры. Ён прысвоіць прызначэнне «неаддзельна» дзевяцю оперы супраць украінскага ў оперным мастацтве, якія сьвярджаюць — быццам бы: «1) пры ўсім яе рэалізм опера-умоўны від мастацтва, таму яе выканаць не могуць у ёй жыць так, як у спраўдана жыцці; 2) сама музыка валодае такой сілай уздзянення, што дастаткова музычна правільна і дакладна дадзеныя яе адпаведную рэакцыю; 3) оперны і наогул музычны формы і спосаб выканавання оперы настолькі складаныя для выканаўчы, што паліпаюць усю яго ўвагу, а гэта, у сваю чаргу, не дае яму магчымасці жыць па-спраўданаму жыццём опернага вобраза».

Спраўды, такія меркаванні яшчэ бытуюць у наш час. І шкада, што аўтар кнігі чамусьці не палічыў патрэбным канкрэтна пазначыць тых, хто выказвае гэтыя думкі. Напрыклад у артыкуле В. Гаралініскага «Опера і балет», аўтарытэтычна ў зборніку «Усерасійскага тэатральнага таварыства «Советский театр», можна таксама прачытаць, што «музыка ў самой сабе ніякай ідэалогіі не заключае» і «ўважліва чыста гукавую арганізацыю».

Палеміка з падобнымі выказваннямі Д. Румянцаў справядліва сьвярджае ў сваёй кнізе, што нельга штучна вылучаць толькі адзін з кампанентаў сцінчнага опернага мастацтва. «Оперны вобраз», — гаворыць аўтар, — складаецца з усіх гэтых кампанентаў, і толькі наўняўсць іх усіх стварае паўнацэнны рэальны оперны вобраз». У пазырджанне сваіх думак Д. Румянцаў спасылца на выказванні рускіх кампазітараў-класікаў і на практыку стварэння оперных вобразаў выдатным спеваком Ф. Шаляпіным. Аднак у далейшым, параўноўваючы асаблівасці опернай драматургіі «аб драмай камедыяй у верхах» («Далі Цэзар», Шэкспіра, «Жыццё ёсць сон» Кальдэрона, «Даўчэна» са збавеннем Лопе дэ Вега і г. д.), аўтар значна адхіляецца ад пастаяльна перада сабой задачы. Пры параўнанні форм драматургіі Шэкспіра, Кальдэрона і іншых захадніх пісьмэннікаў з музычнымі і опернымі формамі аўтар кнігі робіць неспадзяваны і незразумелы вывад, што «формы сцінчнага (?) і формы оперныя ў вельмі многіх выпадках супадаюць і што няма ніякіх пастаяльных асаблівасцей і адасобленасці».

Паняцце «сцінчнага формы» непасрэдна звязана з выканаўчым майстэрствам, з працэсам увасаблення опернага або драматычнага твора на сцэне. Формы ж оперныя ўключаюць у сябе арый, разнастайныя вакальныя ансамблі, хоры і г. д., у тым ліку спецыфічны кампазіцыйныя пабудовы: рэпрызы, ронда і іншыя. Таму такое параўнанне — безумоўна памылковае, а недакладна сфармуляваны вывад проста выклікае здзіўленне.

У другой частцы першага раздзела кнігі — «Драматургія аналіз К. С. Станіслаўскага ў даставяванні да опернай драматургіі» Д. Румянцаў ставіць пад сумненне выказванні кампазітараў аб тым, што «на любое пытанне, якое датычыць драматургіі, вобразу і нават афарміўскага, адказ дае музыка». Ён параўноўвае гэтыя выказванні з абгуляючымі палажэннямі, дадзенымі Арыстоцелем у яго «Патыцы», а таксама англійскім пісьмэннікам Моўлтанам і іншымі тэатрыткамі класічнай драматургіі. Мне здаецца, што тут няма ніякай сувязі з опернай драматургіяй і зусім да-

СУПРАЦЬ КАГО ЗМАГАЕЦА АЎТАР?

Цікава ў кнізе аналіз работы Рымскага-Корсакава над тэкстам «Снягурачкі» А. Астроўскага. Су-пастаўляючы ідэіна-сэнсавыя і дэясныя асновы літаратурнай перакрыніцы і самой оперы, Д. Румянцаў даказвае, што аўтар опернай музыкі іны раз мяняе не толькі ідэйны змест і скразное дзеянне твора, але нават вобразы асноўных дзеючых асоб яго. Аналіз вобразаў опер «Русалка» Дардгамскага, «Яўгеній Анежін» Чайкоўскага, «Царска нявеста» Рымскага-Корсакава таксама канкрэтны, абгрунтаваны, мае пазнавальнае значэнне.

Трэцяя частка першага раздзела — «Элементы сістэмы К. С. Станіслаўскага ў стварэнні опернага вобраза» прысвечана практычным пошукам скразнага дзеяння і ўнутранага зэрна вобраза. Тут прыводзяцца даволі пераканальныя прыклады пошукаў гэтых элементаў стварэння сцінчнага вобраза, параўнаўча рыхтуючы асноўныя сцінчныя задачы і дзеянні. Гэта частка больш змястоўная ў параўнанні з папярэднімі. Але і тут Д. Румянцаў не ўнікнуў адной памылкі. Калі змястоўны мае літаратурную перакрыніцу, то сцякое-такое, хоць і недакладнае, разуменне сюжэта можа папярэднічаць знаёмству з драматычнай сітуацыяй, увабонай кампазітарам у оперы. Але кампазітар далёка не заўсёды адлюстраввае ў сваім творы дакладна ўсе канфікты, а іны раз нават перапароўвае поўнасцю дзейную лінію вобразаў літаратурнай перакрыніцы. Да таго ж у оперным мастацтве ёсць змястоўны твораў, якія не маюць ніякіх літаратурных перакрыніц. Вось чаму выклікаюць здзіўленне словы аўтара аб тым, што «накід дзейнай лініі, задачы паводзіць і скразнае дзеянне лінійна папярэднічаць разнаўчэнню партыі», гэта значыць, знаёмству з музыкай. Як жа можна «накідаць дзейную лінію» ў дрыве ад музычнага зместу, які ў оперы з'яўляецца вызначальным? Гэта ўказанне аўтара супярэчыць сістэме Станіслаўскага, які патрабаваў учыць у музыцы сцінчыну карціну і пераканасці яе на мову сцінчных дзеянняў.

Другі раздзел кнігі «Элементы сістэмы К. С. Станіслаўскага ў працы над рамансам» — самастойная распрацоўка творчага метад уяўскага знаўчы опернага мастацтва ў даставяванні да вобразаў у рамансах. Д. Румянцаў паслядоўна і пераканальна даводзіць неабходнасць сістэмы ў камерным спяванні. Значную ўвагу ён удзяляе развіццю ў спевака творчага ўяўлення, здымнасці лагічна мысліць і глыбока праінакіць у змест твора. Аўтар карыстаецца прыкладамі з розных раманаў, гаворыць пра асаблівасці музыкі таго ці іншага кампазітара. Гэты раздзел кнігі пры некалькіх карысных дапаўненнях можа быць карысным дапаможнікам як для пачынаючых, так і для больш вопытных камерных спевакоў.

У зылым жа кніга Д. Румянцава мае вельмі вялікі і істотны недахоп: яна адарвана ад жывой практыкі Беларускага тэатра оперы і балета і Беларускай кансерваторыі. Аўтар абходзіць канкрэтныя факты і прыклады з нашага музычнага жыцця, і таму невядомы, супраць каго ён змагаецца. Кніга напісана вольна грубаватой мовай, малодзаступна для шырокага аматараў музыкі. Вось чаму імкніўся ўзяцца прынамсі ці была матэматычнае пытанне: ці была матэматычнае пытанне даваць яе ў такім выглядзе?

С. КАПАРА,
дацэнт Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі.

Кніга, патрэбна кожнаму

Кніга «Народныя ўсмешкі», выдана ў серыі бібліятэчкі «Во-жычкі», прылічыла сустрэць чытачоў. Аднак гэтая кніга вельмі маленькая, у ёй з'яўляюць сем пэсераў выданне «Народных усмешкаў». Матэрыял даволі вялікі, кнігу шмат у перыядычным друку, у літаратурных творах. А колькі — у народнай кніжнай патрэбна кожнаму свецкаму чалавеку, у яе складанні могуць прыняць удзел сотні людзей.

У. СОДАЛЬ,
студэнт-завочнік ІV курсу Мінскага педінстытута імя М. Горькага.

Прыклад, варты пераймання

У апошнія гады пачалі з'яўляцца дэутомонікі твораў многіх сучасных пісьмэннікаў. Гэта добра, але для чытача не заўсёды зручна. У дарогу, напрыклад, лепш браць з сабой адзін сцісла надрукаваны твораў чым два. Ды і на вокладцы двух твораў ідзе больш кардон.

У Кіеве да 100-годдзя з дня смерці Тараса Шуканікі выдана кніга «Кабзар» з прыгожым ілюстрацыямі. Гэта невялікі па фармату твора, у ім змяшчаны многія творы паэта. А чаму з гэтага не ўзяць прыклад і зборнік «Чаму не выйдзе твораў зборнік вершаў Купалы, Коласа»?

Д. ПУЧЫНСКІ,
Браслаўскі раён.

У Аршанскім раёне

Д. Антысты Выхаванскага сельскага клуба пачалі падрыхтоўку да вясняна ў Вірхоўскі Савет ССР. Савет клубу разам з удзельнікамі мастацкай самадзейнасці наметылі вялікі план масавай работы і прыступілі да яго ажмышлення. У клубе адбылася мікра-аперацыя канферэнцыя «Маршальны кодэкс будаўніча камунізму».

Атбрыгада мастацкай самадзейнасці склала праграму цікавага канцэрта, які будзе паказаны праўдлівым вясні

ВОДУКИ СЯБРОУ ГЕРОІ ГЭТАЙ КНІГІ БЛІЗКІЯ МНЕ

Помніцца, некалькі год назад, празь жаючы з Кіева ў Ленінград, празь Беларусь, наш поезд спыніўся на станцыі Орша. Тут, недалёку ад вакзальнага будынка, мы убачылі помнік аднаму з герояў народнай барацьбы супраць фашысцкіх акупантаў у Беларускай рэспубліцы — Канстанціну Заслонаву. Пра яго вядома няма, даводзілася глядзець саветкі мастацкіх мастакоў. Аднак працягнуўшы кінуць І. Гурскага «У агні», чытач атрымае яшчэ больш поўнае і канкрэтнае ўяўленне пра гераічную дзейнасць лепшых сыноў і дочак Беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Кніга І. Гурскага «У агні» блізка мне і блізка мне і яе героі. Бо з многімі такімі савецкімі людзьмі, як Гушчын, Граноўскі і асабліва, як герой Брэсцкай крэпасці Васіль Калыла, і мне довадзілася сустракацца. З імі ў мяне звязана нямаля ўспамінаў: у часе другой сусветнай вайны я быў у СССР, уздымаў у баях з акупантамі ў радах байцоў Чкаславацкага асобнага корпусу. Гэта былі гады маладосці, адзначаныя цяжкімі паходамі і баямі на тэрыторыі братавага Савецкага Саюза — за свабоду Чкаславаці. Даводзілася і партызаніць — вясенню 1944 года ў варажы тры ў цэнтральную Славакію ідзе перакінута наша Другая паветраная дэсантная брыгада на дапамогу славацкаму народу, які ўзяў сяг барацьбы з захопнікамі і іх паліцамі, славацкімі фашыстамі і папа Ісіко.

У той час весткі пра гераічныя справы народных мсціўцаў Беларускага народа ў шырыліся сярод нашых вояк, асабліва дзякуючы баявой і рыскавай дэсантнай партызані і нашых суайчыннікаў на чале з Героем Савецкага Саюза, славацкім настаўнікам Янам Налешкам. Ніколі не згасне слава Беларускай партызані, якія ўнеслі вялікі ўклад у справу разгрому нямецкіх акупантаў на тэрыторыі не толькі сваёй рэспублікі, але і ўсяго Савецкага Саюза.

Ілья Гурскі. «У агні». Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1961.

Пісьменнік І. Гурскі глыбока ведае гэты падзеі, людзей, дух часу, насычанага гераізмам. Ён стварыў у сваёй кнізе выдатны вобраз інжынера Зорына, падзвігі якога — дыверсійная работа на чыгуначнай станцыі, баявыя справы ў партызанскай брыгадзе — так ярка нагадваюць нам дзейнасць легендарнага Заслонава ў варажым тыле. Смелыя налёты партызан злучэнняў Быліскага і Высоцкага на варажыя гарнізоны, склады, масты, справядлівая кара, якая напаткала крывавага гаўляйтара ў Мінску Кубу — усё гэта робіць кнігу І. Гурскага «У агні» мастацкім летапісам таго цяжкага часу, тых выпрабаванняў у жыцці савецкага народа, калі нават дзеці, падлеткі, жанчыны бралі ў рукі зброю, вучыліся ваяваць, каб адпомсціць за сваіх бацькоў, жорстка закатаваных фашыстамі.

Мне здаецца, што асабліва мастацкую і дакументальную каштоўнасць маюць у кнізе вобразы самых звычайных людзей Беларускай вёскі, якіх вайна, гора роднай зямлі зрабілі барацьбітамі, героямі. Зверствы акупантаў прымушлі мірных хлябароў стаяць вайнамі. Такі стары Тарас Нядола і яго дачка Тамара, дзед Піліп Алашкевіч з унукам, Архым Батура і дзед Жалейка. З асаблівай сілай намалюваны вобразы слапога музыканта дзёда Піліпа і Беларускага «Сусанні» Жалейкі, у якіх адлюстравана ўсё, чым жыў народ у той суровыя дні, калі вырашанае лёс краіны. Фашыстам не было чаго супрацьстаяць вялікай народнай сіле. За старым пакаленнем барацьбітоў ішлі, не адстаючы, і маладыя патрыёты — Надзя Гушчына, дачка народа — разведчыца і падрыўніца Даша Лагута, Ксенія Мазай. Няма такіх пакут, якімі можна было б зламаць мужнасць гэтых людзей, пахіснуць іх любоў да савецкага ладу, да сваёй Камуністычнай партыі: народ здзяйсняе свае падзвігі ў імя будучыні. Таму ён так сурова карае здраднікаў — Пенякіна, Салуцьку і да іх падобных нягоднікаў, што прадліся

порту ў самы цяжкі час роднай краіны.

Як жыў, паўстаюць перад чытачом карціны вайны ў кнізе І. Гурскага: гераічная абарона легендарнай Брэсцкай крэпасці, змаганне вайны генерала Скалоўскага з Мінска, гібель лётчыка-героя Грыневіча, крывавае тэрор Кубы і яго расправа з мірнымі жыхарамі Малаўкі і іншых вёсак, разгром карнай экспедыцыі генерала Гофмана партызанамі Быліскага, вызваленне паход Чырвонай Арміі па Беларусі ў 1944 годзе — гэта дэляка не поўны пералік важнейшых эпизодаў кнігі, што трывала захаваўся ў сядомасці чытача. «Шум векавых лясоў разносіў па свеце славу пра Беларусь-партызанку, якая паказвала занявольным фашыстам народам шлях барацьбы за свабоду», — піша аўтар кнігі. І сапраўды, імені ў Беларусі, у не бязмежных лясах, быў яшчэ раз развіты кіф аб неперажыванні гітлераўскіх воіск, аб несакрушальнасці іх вайеннай магутнасці, іх тэхнікі і г. д. Народ паказаў, што яго любоў да свабоды мацнейшая за самую сучасную зброю, мацнейшая за жахлівы тэрор і самую крывавае расправаў над мірным насельніцтвам. Па прыкладу савецкага народа пачалі быць фашыстаў і іншыя народы, якія аказаліся пад гітлераўскай акупацыяй. І тут савецкія людзі падалі народам вялікі прыклад — і нам, і французам, і нарвежцам, і нават тым, хто іпяр забываў пра гэта.

Нічым нельга зламаць дух народа, у радах якога змагаюцца за справядлівасць такія людзі, як Быліска, Высокі, Гушчын, Зорына, Даша Лагута, Ксенія Мазай, народа, барацьба якога вабіць на свой бок нават сумленных людзей з варажкага стану. У кнізе І. Гурскага ёсць два пераважаючы адзіны — немец і другі — чэх, Вацлаў Свабода. Яны першыя сімвалічныя, асабліва Вацлаў. Ён прадстаўляе тысячы нашых хлопцаў, якія знайшлі ў радах савецкіх партызан сваё дастойнае месца ў барацьбе з агульным ворагам. Так, яны тут выкавалі запавет неўміручага Фучыка, аднаго з лепшых смяю нашай партыі, імя якога зрабілася ўжо ў канцы 1943 года сцягам барацьбы з фашызмам — не толькі для нашага народа, але і для ўсіх астатніх народаў, якія пабывалі часова ў фашысцкім рабстве. Мне асабіста хочацца выказаць аўтару кнігі «У агні» — Беларускаму савецкаму пісьменніку Ільі Данілавічу Гурскаму сардэчную паказку за ўвагу да нашых байцоў, за добрае слова аб тых, якія ў братняй дружбе з народнымі мсціўцамі Беларускага народа ваявалі за свабоду, за клятвата ворага нашых народаў. Дружба, выкаваная паміж нашымі народамі ў сумесных змаганнях з фашызмам, расце і мацнее ў нашым мірным дні будаўніцтва справядлівага камуністычнага грамадства ў нашых краінах. І падзвігі нашых братоў — савецкіх людзей — дапамагаюць нам і натхняюць нас і ў гэтай сяміраўнай барацьбе за будучыню.

І. ШЧАДЗІЎ, выкладчык рускай літаратуры педагогічнага інстытута горада Брно ў Чкаславацкай Сацыялістычнай Рэспубліцы.

ПЯТАГА студзеня мінула шасць гадоў з тае пары, калі хвалі эфіру перадалі першую перадачу Мінскай студыі тэлебачання. За гэты час тэлебачанне трывала ўвайшло ў быт нашых людзей. Кожны дзень у кватэрах мінчан, жыхароў рэспублікі і калгасных вёсак Міншчыны ўспыхваюць блакітным званнем маленькія экраны. Тысячы людзей праводзяць каля іх вясельныя гадзіны: глядзяць тэлевізійныя карысы рэпартажы, спэктаклі і кінафільмы, слухаюць выступленні паэтаў, артыстаў, музыкантаў і кампазітараў, вучоных, перадавоў вытворчасці і сельскай гаспадаркі.

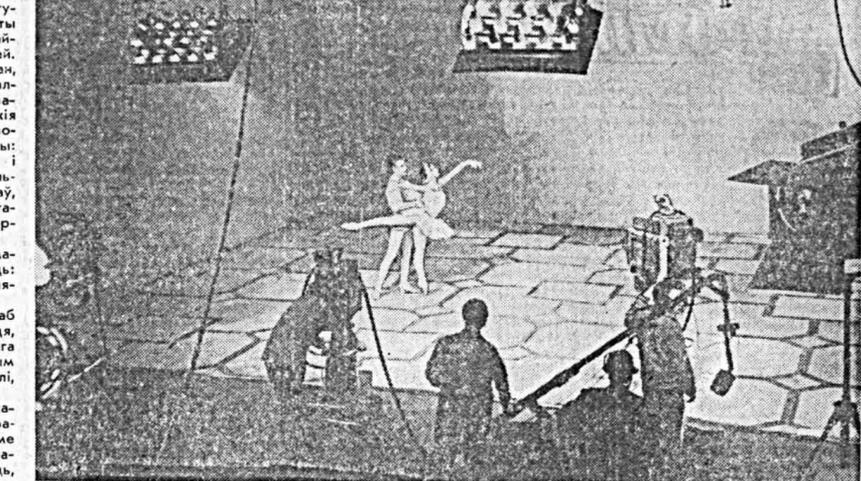
Новы год прынес аматарам малага экрана яшчэ адну радасць: яны атрымалі магчымасць глядзець перадачы Масквы.

Тэлевізэр расказвае людзям аб падзеях нашага кіпухага жыцця, трымае іх у курсе спраў нашага народа і краіны. Ён стаў добрым сямейным сябрам і, мы б казалі, памочнікам.

Але, бады, рэдка хто ўяўляе сабе, што такое тэлевізійная перадача, што робяць людзі ў доме пад тэлевізійкай ля плошчы Перамогі. Многія чамусьці мяркуюць, што студыя тэлебачання — пракатная база кінафільмаў, а тэлевізэр — дамашні кінатэатр з усімі выгодамі.

А між тым...

За сталом — спрэчка. Ідзе абмеркаванне сцэнарыя чарговай перадачы. Справаецца двое — рэдактар і рэжысёр. І хоць пытанне аб узамалюнасці іх даўно перастала быць на студыі спрэчным, спрэчкі паміж імі аабязоўча па-

Ідуць апошнія падрыхтаванні...

ЧАГО НЕ БАЧЫЦЬ ГЛЯДАЧ

ранейшаму і, як кожны творчы спрэчкі, надзвычай гарачыя. «Гэты эпізод можна апусціць, тут — узмаціць, лепш пачаць з канца...»

Нарэшце, сцэнарый утрасены. Рэдактар уздымае з палёккі, а рэжысёр толькі-толькі пачынае прадваць. Ад яго ў далейшым залежыць лёс перадачы. А работы — шмат, асабліва, калі перадача складаная, ці, як кешуць на студыі, панаставанага характару.

Праблема нумар адзіны — змясціць ацёраў для выканання роляў. На самадзейны драматычныя калектывы, які існуе пры студыі, спадзявання нельга. А акцёры, хоць і зваўца людзьмі «свабоднай прафесіі», не заўсёды свабодныя. І пачынаюцца тэлефонныя званкі, бегатня памочніка рэжысёра па адрасах акцёраў, бяскоўцыя ўпрощванні...

Праблема нумар два — касцюмы. Свае, студыйныя касцюмерныя — вельмі небагата. Таму зноў званкі і просьбы — па тэатрах і ў Беларускае тэатральнае таварыства... Падрыхтоўка дэкарацыі, рэжысёр, музычны афармленне перадачы — таксама пытанні рэжысёра.

Урэшце пачынаюцца рэпетыцыі — адна, другая, трэцяя, генеральная, па-студыйнаму — тракт.

І толькі пасля ўсяго гэтага перадачу глядзяць глядач. Глядзяць і вельмі абурэцца, калі раптам знікне гук ці ізабражэнне, калі ў аб'екты трылле не тое, што трэба, або калі акцёр забыве ролю.

Урэшце, асуджаны глядач за гэта нічо не збіраецца. Яму недаваля добрае вытворчасці. Мы таксама не будзем апраўдваць тут тых, па чый віне часам вылятае ў эфір брак.

І ўсё ж тэлебачанне, нягледзячы на свой узрост, застаецца пакуль што справай новай і складанай, і патрабуе ад людзей, якія ёй займаюцца, не толькі любі, а, мы б казалі, і самахваранасці.

«Дваі, дарагі глядач, прайдзім з табой па студыі тэлебачання, зглянем у рэдакцыі, у пакоі, дзе праходзяць рэпетыцыі, у апаратурныя, падсобныя цэхі і майстэрні туды, чаго не бачыш ты, сядзячы ля экрану тэлевізара.

У вялікай студыі — мітусня. Праз некалькі мінут тут пачынаецца перадача «Беларускія майстры мастацтва. Творчы вечар народнай артысты БССР Ліліі Ражанавай». Ідуць апошнія падрыхтаванні. Л. Ражанова са сваім пастаянным партнёрам В. Міронавым ужо тут.

Рэжысёр перадачы Б. Берцінг таксама ўжо за пультам кіравання. І хоць усё дзесяці разоў праверана, не шодзіць на помнічкі яшчэ раз: аператарам — раскадрутку, вядучыму — калі пачынаць, акцёрам — месца і час выхаду на камеру. Усё павіна быць так, як і ў час перадачы.

Здаецца, усё ў парадку. Памочнік рэжысёра А. Іванов падмае руку:

Перадача ідзе!

«Гатова! Можна пачынаць!»

Рэжысёр кідае кароткае — «Мікрафон!» — і на сцяне загарэцца жоўтае воцка, а на калідорзе засярагальнае тابلэ: «Цішыня! Перадача ідзе!».

Тракт пачаўся. Усё ідзе добра. Раптам з пульта па навушніках голас «Стоп! Толя, падумай, як лепш зрабіць гэты кадр. Не выразны!»

Аператар А. Сцяпанюў задумаўся. Што ж, сёння гэта можна і патрэбна, бо заўтра будзе позна.

Нарэшце, патрэбна кадр знойдзены. І зноў з пульта чуцен голас «Падрыхтаваці Пачалі!»

А праз дзве-тры хвіліны знаёмая «Стоп!» Хвосцік прайшоў перад камерай вядучага, у аб'екты трылле не тая застаўка, артыстка паміж нумарамі не трымае пераапрунцы. Трэба думіць...

Мы пакінулі шумную студыю і зглянулі ў апаратурную. Адсюль ідзе ў эфір кожная перадача, кожны фільм, Хутка — вясельныя перадачы і дзяжурныя тэхнікі завіхліся над скрынкамі, поўнымі ляпачкаў, дроўцаў, гузікаў, вінцікаў і іншых цацкаў: апаратура павіна працаваць бездакорна.

А што ведае глядач пра работу мастакоў студыі? Ды, бады, толькі тое, што мастакі робяць застаўкі: ён іх бачыць. А тут, у мастакоў, нараджаюцца і дэкарацыі, і эскізы касцюмаў, і іншыя мастацкія афармленне тэлевізійнай перадачы. Работа мастака на студыі — вялікая, творчая. Недадарма ў гэтыя дні ў Маскве працуе выстаўка работ мастакоў Цэнтральнага тэлебачання. У мастацкай майстэрні мы засталі мастакоў Н. Пабедзімаву і М. Ліберфарба за абмеркаваннем а не м эскізаў дэкарацыі чарговай перадачы.

Тамару Нікалаеву мы сустрэлі перад выходам у эфір. Яна — будучы диктар — праходзіць зэрэз стажыроўку. І ўсё ж яна паспе ла спадабацца глядачу сваёй непасрэднасцю, прывабыняй — усмешкай, шчырай цэпльняй

голосу, яка так пасуе да сямейнага круга. Мы пажадалі Тамары самых лепшых поспехаў.

«Пачаліся перадачы». Заходзіць зэрэз куды-небудзь было проста нікавата. Раптам зглянуць толькі ў аддзел выпуску, які займаецца каардынацыяй работы ўсіх рэдакцый і рэжысёрскіх брыгад, складае праграмы і дыктарскія тэксты, вядзе ўлік парашуныя праграмы і іншых выпадкаў браку. У час перадачы — гэта самы ажыўлены куток на студыі. Дзярыцца што-небудзь ў аддзеле выпуску адрэз з заліваецца тэлефон. Часцей за ўсё гэтыя званкі ад патрабавальных, але, мусціць, крхчы і нурыміслівых глядачоў.

Ім яна мала таго, што праграмы тэлеперадач перадаюцца па тэлебачанню, на радыё, публікуюцца ў газетам і вядуюцца асобнай брашуркай. Сотні званкоў, нягледзячы на гэта, штодня: «Які фільм? Калі пачаць? Што сёння цікавага?»

У дзяжурнага рэдактара аддзела пачаць Н. Гарбачовай таксама шмат турбот.

Мы бывалі далёка не ва ўсіх пакоях тэлеустудыі, расказалі дэлека не аб усім і не пра ўсіх. І ўсё ж спадзяёмся, што, прачытаўшы гэтыя радкі, шматлікія глядзячы скажуць цэлле слова падыякі людзям, намаганям якіх успыхваюць экраны тэлевізараў, дзякуючы якім яны могуць глядзець перадачы: «Паказвае Мінск!».

Тэкст М. ПЛЕБІЧА. Фота Ул. КРУКА.

ПАКАЖУЦЬ ДАКУМЕНТАЛІСТЫ

Мінская студыя навукова-папулярных і хронікава-дакументальных фільмаў распрацавала праграму выпуску новых карцін у 1962 годзе. Творчы калектыв студыі ставіць за мэту адлюстраванне матэрыялаў жыцця рэспублікі, пошук і дасягненні Беларускага народа ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы, навуцы і культуры, культуры і аховы здароўя, літаратуры і мастацтва.

Студыя рытуе публікацыйныя каляровыя фільмы «Беларусь на ўздыме». У гэтым фільме будзе расказана аб развіцці прамысловасці сельскай гаспадаркі і культуры рэспублікі, аб перадавых рабачых, калгасніках, прадстаўніках інтэлігенцыі.

На гэтым прамысловасці будучы падрыхтаваны фільмы «Сімя Мудроўцовы» (сцэнарый М. Вяртэй) — пра рабочую сям'ю, якая працуе на Мінскім шаркавадзішніцкім заводзе, «Аршанскія трышчы» (сцэнарый Ю. Багушэвіча) аб аршанскім ільнявым тэхнічным людзям, іх пільнай працы і адпачынку. Запущаны ў вытворчасць фільм «Творчы новата» (сцэнарый М. Гарулёва) аб вынаходках і рацыяналізатарам.

Сельскай моладзі, якая пасля

заканчэння дзесяцігодкі працуе ў нагласе, актываў. Удзелу інтэлігентнай і грамадскай жывы калгаса прысвечаны фільмы «Калі мне 17 год», «Сельскі клуб», «Інтэлігентны аднаго кўла».

Умю заўважым з вытворчасці карціны «Янка Купала» — да 80-гадзя з дня нараджэння народнага паэта БССР (сцэнарый А. Віллогіна), «Крыжакі словы» — аб народным артысце Саюза ССР Р. Шырме (сцэнарый І. Нісневіча).

Будучы эміцыя таксама фільмы «Якуб Колас» — аб народным паэце рэспублікі, «Старыныны Полацк» — да 1100-гадзя з дня заававання горада.

Па старым адлюстраванні міністарства сельскай гаспадаркі і філіялаў, шляхоў зносіна на студыі хутка пачынуцца здымкі навукова-папулярных карцін — аб народнай аб'ектывнасці і фізічным выхаванні дзяцей, пра юнага героя-партызана М. Марата Казея, вядучых майстэрню операгана мастацтва, да історычных месцах Беларусі, аб савецкіх і дасягах адпачынку рэспублікі.

Сілетта глядзячы убачаць больш 30 фільмаў і 52 перыядычныя часопісы «Савецкая Беларусь».

Два планы

У Мінскім гарадскім Савецке захаваны цікавы дакумент — план губернскага Мінска. Ён датаваны 1911 годам. Зразумела, падзесяцігодзе год у жыцці чалавека складае вельмі многае, а ў жыцці горада, які рытуецца адначасна з 900-гадовай юбілей, — надзвычай мала.

Пглядзім на план. Умоўнымі знакамі нанесены вуліцы, чыгуны, рака, склады. Адрэз становіцца ясна, якой адсталяла была гаспадарка, добраўпарадкаванне горада. Дробная, пераважна самазатужная прамысловасць асядала ў выпадковых месцах, уносячы неперарадкі і ў бяз таго хаатычную планіроўку і забудову. Мінск таго часу не меў добра выяўленага архітэктурнага ансамбля цэнтра горада з якім-небудзь яркім і запамінальным горадабудуўнічым сілэстам.

Для дарэвалюцыйнага Мінска характэрна выключная хаатычнасць забудовы жылых кватэраў, вялікая скачуннасць будынкаў.

А гарадскі транспарт. Адзіная конка абслугоўвала толькі цэнтральны раён горада. Дарожныя не ўсіх ліній складала сем вёрст (каля 7,5 км). Асноўным відам транспарту доўгія гады заставаўся рамнікі. Украіны зусім не мелі ніякай сувязі з цэнтрам горада. Яны былі забудаваны невялікімі драўлянымі домікамі без ніякага парадку. Вуліцы гразілі. Да 1911 года ў Мінску было сем плошчаў, 169 вуліц і завулкаў агульнай працягласцю каля 164 вёрст (174,97 км). З іх былі забудаваны толькі 62 вуліцы і тры плошчы — Саборная, Тройцкая (цяперашні раён Тэатра оперы і балета) і плошча

Сетчатая штрыхоўная абазначана тэрыторыя горада ў 1911 годзе. Штрых-пункцірам — граніцы сучаснага Мінска.

Рыбнага рынку) там, дзе цяпер пабудаваны пудэправод праз вуліцу Німіга). Усяго ў горадзе да гэтага часу налічвалася 7639 дамоў, 80 працэнтаў якіх былі драўлянымі.

К канцы 1911 года ў Мінску было 84 царквы і капіцы, 50 сінагог, 175 шыноўкі, 10 публічных дамёў і адна бальніца...

Вось перад намі яшчэ адзін план. Мінск 1962 года. З цікавасцю параўноўваем іх. Тэрыторыя горада, якая ў 1911 годзе складала 1600 гектараў, цяпер павялічылася ў сем разоў. Горад займае плошчу каля 12 тысяч гектараў.

Гораду стала цесна ў ранейшых межах. Яшчэ ў даравацкія гады ён пачаў расці ў паўночна-ўсходнім напрамку, да Маскоўскай шашы, дзе цяпер раскінуліся Савецкі раён. Ад сваіх старых межаў Мінска 1911 года горад адшоў на паўночны ўсход уздоўж былой Маскоўскай шашы і Лагойскага тракту на чатыры-пяць кіламетраў. Ды і самі загародныя дарогі цяпер ператварыліся ў добраўпарадкаваныя гарадскія магістралі — Ленінскі праспект і вуліцу Я. Коласа. За пасляваенныя гады ў паўднёва-ўсходняй частцы Мінска вырас новы магутны гарадскі раён, межы якога адшлі на 9,5 кіламетраў далей за гарадскую рысу 1911 года. Гэты раён цяпер па праву называецца раёнам новабудоўляў.

За мінулыя 50 год горад рос не толькі на ўсход. На поўнач яго межы адсунулі на чатыры кіламетры, на паўночны захад — на 4,5 кіламетра, на захад — на 2,5 кіламетра і на паўднёвы захад — на 3,5 кіламетраў.

Зусім нядаўна вёскі Сляпянка, Будзілава, Дрожня, Яфімава, Зацішша і многія іншыя, якія раней былі далёка за межамі Мінска, цяпер уключаны ў яго тэрыторыю і ўжо зэрэз сялянскія хаты вымушаны ступацца месца шматпавярхоўнага забудоўе.

Асабліва здзіўляецца росту горада, калі прыгадаеш, што 50 год назад у Мінску было ўсяго толькі 169 вуліц, а цяпер іх каля 1070.

За пасляваенныя гады збудаваны амаль новы горад. Цэлкам была адноўлена не толькі даваенная прамысловасць, але і створаны

раны трактарная, аўтамабільная, машынабудуўная, вясёлікавая, машынабудуўная і іншыя галіны прамысловасці, якіх раней не было не толькі ў горадзе Мінску, але і ў Беларусі.

Будуўніцтва ў горадзе дасягнула вялікіх маштабаў. Цяпер у Мінску налічваецца каля 350 будаўнічых пачынач, на якіх звыш 30 тысяч рабочых штодзённа будуюць жылыя дамы, школы, дзіцячыя ўстановы, клубы, кінатэатры, пракладваюць інжынерныя сеткі і камунікацыі.

Толькі ва ўмовах Савецкай улады магло так змяніцца аблічча Мінска. На месцы брудных, крхчых, вузкіх вулачак, цесных кватэраў з цымяным асяляеннем, драўляных домікоў вытрасіліся выдатныя архітэктурныя ансамблі, шырокія праспекты, малаўзрныя скверы, бульвары і паркі і, самае галоўнае, дамы з добраўпарадкаванымі кватэрамі, у якіх добра жыць мінчанам.

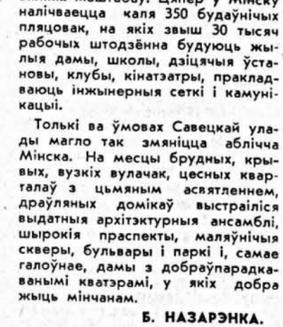
Б. НАЗАРЭНКА.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

Дзеці маюць многа. Жыцьцё, якое адкрываецца кожным маленькім чалавечкам адпаведна яго бачанню свету, кліча да творчасці. Дзіцячыя малюнк пераканана паказваюць, што іх аўтары імкнучыся перадаць усё, асабіста ўяўленне падзей жыцця, асабістае ўяўленне аб людзях. Гэта надае малюнкам жывасці і свекасці. Адуцаўца радаснае здзіўленне дзіцяй перад характэрным навакольнага свету, іх вясёлая назірлівасць, паўната гучаня колераў, вострае пачуццё руху.

Палову ўсёй выстаўкі займаюць працы выхаванцаў гуртка вывучэннага мастацтва Мінскага Палаца піянераў (кіраўнік С. Каткоў). Большасць эканпатаў сведчыць аб уважлівым стаўленні ўзростаў мастакоў да таго, што яны бачыць і перадаюць у фарбах. У гэтых творах адчуваецца высокая патрабавальнасць кіраўнікоў-настаўнікаў да сваіх вучняў, у якіх развіваюцца здольнасці да назірвання, выхоўваюцца першапачатковыя прафесіянальныя навыкі.

Выклікаюць цікавасць у глядзячых пейзажы «Бурны дзень» Вовы Грышановіча і «Зімой» Святлана Трафімавай. Гэтыя эканпаты шікавае каларывым успрыняццем

Т. Нікалаева перад мікрафонам.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

Т. Нікалаева перад мікрафонам.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

Т. Нікалаева перад мікрафонам.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

Т. Нікалаева перад мікрафонам.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

Т. Нікалаева перад мікрафонам.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.

У ДЗЯРЖАНЫМ мастацкім музеі БССР размешчана выстаўка дзіцячых творчасці.